

DE
MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie

117de JAAR

Nr. 1

Jan. 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f3.- per kwartaal, Overzese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Nieuws van de maand	2
Uit de Legerorders	11
Mededelingen van de Dienst van de K.M.G.	13
Nederland's Verdediging tegen de Duitse aanval (XIII)	16

Redactioneel gedeelte

Boekbespreking	24, 62
Militaire Politie, door W. Kist, Luitenant-Kolonel der Kon. Marechaussee	25
Enige aspecten van de Demobilisatie bij de Gealliëerden, door Drs J. M. Hornix, Eerste Luitenant van de Motordienst	38
De Verbindingsdienst in Ned.-Indië, door J. L. v. d. Vliet, Kapi- tein der Genie K.N.I.L.	46
Het Motoriseringsvraagstuk bij de Koninklijke Landmacht en de Eisen waaraan moderne Legervoertuigen zullen moeten vol- doen, door Ir P. v. d. Trappen, Luitenant-Kolonel der Artillerie	51
Uit de Buitenlandse Vakpers	58

DE
MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie

117de JAAR

Nr. 1

Jan. 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Nieuws van de maand	2
Uit de Legerorders	11
Mededelingen van de Dienst van de K.M.G.	13
Nederland's Verdediging tegen de Duitse aanval (XIII)	16

Redactioneel gedeelte

Boekbespreking	24, 62
Militaire Politie, door W. Kist, Luitenant-Kolonel der Kon. Marechaussee	25
Enige aspecten van de Demobilisatie bij de Gealliëerden, door Drs J. M. Hornix, Eerste Luitenant van de Motordienst	38
De Verbindingsdienst in Ned.-Indië, door J. L. v. d. Vliet, Kapi- tein der Genie K.N.I.L.	46
Het Motoriseringsvraagstuk bij de Koninklijke Landmacht en de Eisen waaraan moderne Legervoertuigen zullen moeten vol- doen, door Ir P. v. d. Trappen, Luitenant-Kolonel der Artillerie	51
Uit de Buitenlandse Vakpers	58

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

NIEUWS VAN DE MAAND

Voorlopige vredessamenstelling der K.L.

Zoals U ook uit de „Oorlogsbegroting 1948” (zie M.S. 116e jaar nr. 10) onder „De opleiding van de lichte” zal zijn gebleken, wordt voor het aanvangen van de opleiding der lichte 1948 een reorganisatie tot stand gebracht, die in grote trekken inhoudt, dat

- a) de staven van de T.B.N., Bevelhebbers in de Militaire afdelingen en die van de Commandanten der oefencentra worden opgeheven. Gevormd worden de staven van de commandanten van vier militaire gewesten;
- b) de vredesregimenten gaan „sluimeren”. In plaats van daarbij zal de opleiding der dienstplichtigen plaats hebben bij depots.

Een en ander brengt een belangrijke hergroepering met zich mede, niet alleen voor wat betreft de bevelsverhouding, doch ook voor wat betreft de locatie der onderdelen.

Uitgaande van het schema dat wij destijds naar aanleiding van het verschijnen van L.O. 1947 nr. 119 (M.S. 116e jaar nr. 6 blz. 312 en 313) opnamen, zal de voorlopige vredesorganisatie der K.L. — zonder de buiten het Ministerie staande staven van de L.S.K., de onderdelen van de L.S.K. en de K-troepen, de magazijnen, parken en werkplaatsen als onderstaand zijn.

Verklaring der noottekens.

- 1) Vereenvoudigde vorm van hetgeen in het schema op blz. 312 en 313 van nr. 6 werd vermeld binnen de dubbele omraming. Het binnen die omraming gestelde blijft uiteraard van kracht met dien verstande, dat de noottekens 1 t.m. 13 dienen te vervallen en de Romeinse cijfers bij de sectiën, afdelingen enz. moeten worden vervangen door Arabische. Hetgeen, behoudens de Inspecteur-generaal buiten de dubbele omraming op de blz. 312 en 313 is vermeld dient te vervallen.

2) Standplaats commandant: 's-Gravenhage.

Het 1e Militaire gewest omvat de provincies: Noord Holland (met het eiland Vlieland); Zuid Holland, Utrecht en Zeeland.

De onderdelen behorende tot het 1e Militaire gewest zijn:

Centraal militair hospitaal 's-Gravenhage, 's-Gravenhage.

Centraal militair hospitaal Utrecht, Utrecht.

Gewestelijk militair hospitaal Amersfoort, Amersfoort.

Militair sanatorium, Amersfoort.

Militair herstellingsoord, Doorn (garn. Utrecht).

Bloedtransfusiedienst, Amsterdam.

Dienst voor röntgenologisch borst-onderzoek, 's-Gravenhage.

Neurose-hospitaal, Austerlitz (garn. Utrecht).

School voor hygiëne, Utrecht.

School voor de militair tandheelkundige dienst, Utrecht.

V.H.K., 's-Gravenhage.

Stormschool, Bloemendaal (op nader te bepalen datum naar Roosendaal (N.-B.) 3e Mil. gewest.

C.O.A.K., Middelburg (gedeeltelijk Kampen 4e Mil. gewest.

Straf- en tuchtclassen, Nieuwersluis. (garn. Utr.).

1e Regt. verbindingstroepen, Utrecht.

Depot verbindingstroepen, Utrecht.

1e Regt. pioniers, Utrecht.

Depot pioniers, Utrecht (gedeeltelijk te Amersfoort).

Mijnenschool, Utrecht.

Korps geneeskundige troepen, Utrecht.

Depot geneeskundige troepen, Utrecht.

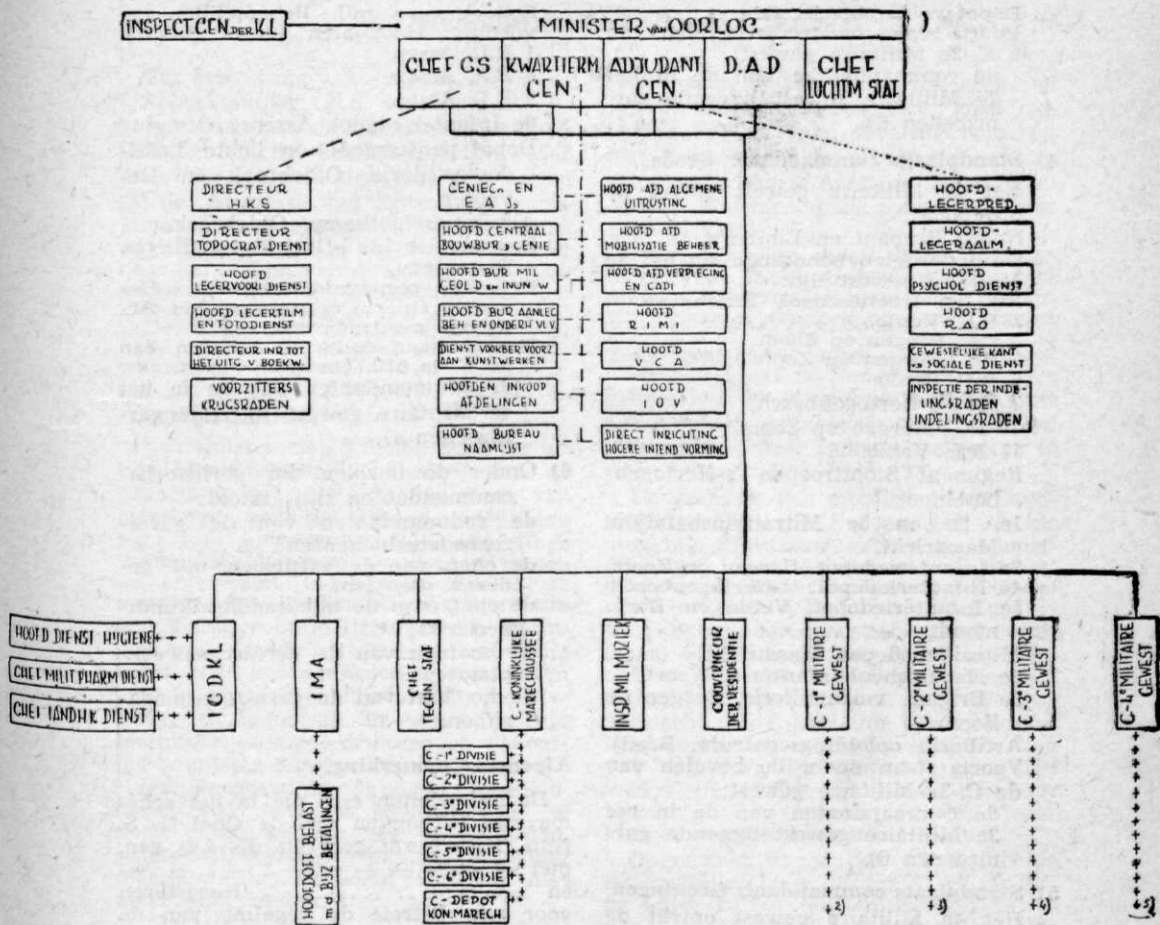
Regiment Grenadiers, Amersfoort.

Regiment Jagers, Amersfoort.

1e Infanteriedepot, Amersfoort.

Regiment huzaren van Boreel, Amersfoort.

Depot cavalerie, Amersfoort.

Voor: „Commandant in het Militaire gewest” dient te worden gelezen: „Bevelhebber in het Militaire gewest.”

Proefeskadron vechtwagens, Amersfoort.

Voorts staan onder de bevelen van de C.-1e Militaire gewest: de commandanten van de in het 1e Militaire gewest liggende garnizoenen 6).

3) Standplaats commandant: Arnhem.

Het 2e Militaire gewest omvat de provincies:

Gelderland en Overijssel, met uitzondering van de garnizoenen Steenwijk, Oldebroek, Deventer en Kampen.

De onderdelen behorende tot het 2e

Militaire gewest zijn:

Gewestelijk Militair hospitaal Arnhem, Arnhem.

S.R.O.G.D., Ede.

Kaderschool geneeskundige troepen, Ede.

Regiment Prinses Irene, Arnhem.

8 R.I., Arnhem.

2e Infanteriedepot, Arnhem.

Infanterieschool, Harderwijk.

1e Kaderschool infanterie, Harderwijk.

Infanterieschietkamp, Harskamp.

1e Brigade veldartillerie, Ede.

2e Brigade veldartillerie, Ede.

Depot veldartillerie, Ede.
Voorts staan onder de bevelen van de C.-2e Militaire gewest: de commandanten van de in het 2e Militaire gewest liggende garnizoenen 6).

4) Standplaats commandant: Breda.

Het 3e Militaire gewest omvat de provincies:

Noord Brabant en Limburg.

De onderdelen behorende tot het 3e Militaire gewest zijn:

Rij- en tractieschool, Eindhoven.

2 R.I., Venlo.

3 R.I., Bergen op Zoom.

5 R.I., Bergen op Zoom.

6 R.I., Venlo.

7 R.I., 's-Hertogenbosch.

10 R.I., Bergen op Zoom.

11 R.I., Venlo.

Regiment Stoottroepen 's-Hertogenbosch.

1e, 2e en 3e Mitrailleurbataljon Maastricht.

3e Infanteriedepot, Bergen op Zoom

4e Infanteriedepot, 's-Hertogenbosch

5e Infanteriedepot, Venlo en Roermond.

Mitrailleurdepot, Maastricht.

2e Kadernschool infanterie, Weert.

3e Brigade veldartillerie, Bergen op Zoom.

Artillerie opleidingscentrum, Breda
Voorts staan onder de bevelen van de C.-3e Militaire gewest:

de commandanten van de in het 3e Militaire gewest liggende garnizoenen 6).

5) Standplaats commandant: Groningen

Het 4e Militaire gewest omvat de provincies:

Groningen, Friesland (zonder het eiland Vlieland), Drente, alsmede de garnizoenen Steenwijk, Oldebroek, Deventer en Kampen.

De onderdelen behorende tot het 4e Militaire gewest zijn:

Gewestelijk Militair hospitaal Assen, Assen.

School voor mil. lichamelijke opvoeding, Hooghalen (garn. Assen),

1 R.I., Assen.

4 R.I., Assen.

9 R.I., Assen.

6e Infanteriedepot, Assen.

Depot pantserdoel- en lichte lucht-
doelartillerie, Oldebroek en De-
venter.

Artillerieschietkamp, Oldebroek.

Brigade lichte luchtartillerie,
Deventer.

Brigade pantserdoelartillerie, De-
venter (hierin opgenomen het Ar-
tillerie meetregiment).

Voorts staan onder de bevelen van de C.-4e Mil. gewest:

de commandanten van de in het 4e Militaire gewest liggende garnizoenen 6).

**6) Onder de bevelen der garnizoens-
commandanten zijn gesteld:**

de commandanten van de garni-
zoensdetachementen:

de chefs van de garnizoens-mil. ge-
neesk. diensten;

de chefs van de mil. tandheelkundi-
ge centra;

de hoofden van de garnizoenswerk-
plaatsen;

de hoofden van de garnizoensmaga-
zijnen.

Algemene opmerking.

De autoriteiten enz. die in het sche-
ma zijn verbonden met de Chef G. S.
resp. Kwartierm.-gen. en de Adj.-gen.
met — — — — —

en ..... ressorteren
voor wat betreft de regeling van de
dagelijkse werkzaamheden onder Chef
G. S. resp. Kwartierm.-gen. en de Adj.-
generaal.

Ter voorkoming van misverstand
wordt nog opgemerkt, dat de diensten
enz. genoemd in de vakjes „Geniecn. en
E.a.Is” t.m. „Dienst voorb.vorz. aan
kunstw.” worden overkoepeld door het
Hoofd van de Dienst der Genie.

DE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ter aanvulling van hetgeen wij in het Octobernummer (M.S. 116e jaar nr. 10) vermeldden uit de Memorie van Toelichting bij de Oorlogsbegroting 1948 doen wij hierna enige passages volgen uit de „Memorie van Antwoord” (deze Memorie van Antwoord is de beantwoording van de in de Tweede Kamer naar aanleiding van de oorlogsbegroting gerezen vragen, neergelegd in het „Voorlopig Verslag”).

De vragen zelf worden hier niet vermeld, daar deze blijken uit de beantwoording.

Algemeen beleid.

De Minister ziet 's lands defensie als een samenhangend onderdeel van de Staatszorg en is er derhalve mede van overtuigd, dat de daarop betrekking hebbende uitgaven in hun onderlinge verhouding behoren te worden bezien en afgewogen. Indien wat betreft de aangebrachte bezuinigingen niettemin een discrepantie tussen de begrotingen van Oorlog en Marine tot uiting komt, moet zulks worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de gebeurtenissen in Indonesië in veel sterkere mate hun stempel drukken op de oorlogsbegroting dan op die van Marine.

Dat de ontwikkeling dezer gebeurtenissen zal toelaten demobilisatie te doen plaats hebben van de aantallen, waarop bij het ontwerpen der begroting mocht worden gerekend, is thans niet meer aannemelijk.

De mening van verscheidene leden, dat er iets raadselachtigs, iets tegenstrijdigs in het Regeringsbeleid ten aanzien van de landsverdediging ligt, moet naar het oordeel van de Minister worden verklaard door een misvatting omtrent één der aspecten van dit beleid. Deze tegenstrijdigheid toch schuilt volgens bedoelde leden in het feit, dat de Regering enerzijds verklaart zich nog geen welomlijnd denkbeeld te kunnen vormen omtrent de militaire verplichtingen, welke uit het door haar gevoerde buitenlandse beleid voortvloeien en anderzijds ten koste van vele miljoenen een militair apparaat zou opbouwen van een omvang en sterkte als bij de doelstelling van het leger vóór 1940 niet werd gekend. Hieraan verbinden bedoelde leden dan een beschouwing omtrent het nut van een leger te velde als bijdrage aan een internationale strijdmacht in vergelijking tot een zee- en

luchtmacht, wijzen voorts op meer dan 100.000 militairen die t.z.t. goed geoefend en van rijke ervaring voorzien, met hun staven uit Indonesië zouden terugkeren, om te eindigen met de conclusie: „Wat men thans opbouwt is weggegooid geld”.

Hiertegenover moet worden opgemerkt, dat in de begroting voor 1948 niets is uitgetrokken voor het in Nederland vormen van een operatief orgaan, doch dat — zoals in de Memorie van Toelichting werd uiteengezet — het militaire apparaat in Nederland nagenoeg geheel wordt aangepast aan hetgeen nodig is om de voorgenomen troepen-uitzendingen naar Indonesië mogelijk te maken.

De vorming van mobiliseerbare landstrijdkrachten in Europa zal slechts mogelijk zijn naar gelang de dienstplichtigen (met inbegrip van de dienstplichtige oorlogsvrijwilligers) uit Indonesië terugkeren. Ook dan echter zal de vorming van een operatief orgaan (veldleger) als bijdrage aan een internationale strijdmacht als laatste punt op het programma staan. Naar mag worden verwacht zal te dien tijde een meer omlijnd inzicht in grootte en samenstelling van een dergelijk mobiel orgaan zijn verkregen. Alsdan zal ook de tijdsduur benodigd voor opbouw van dit leger kunnen worden bepaald.

Opgemerkt wordt, dat vorenbedoelde landstrijdkrachten uiteraard op moderne wijze zullen moeten worden bewapend en uitgerust, aangezien het de vraag is, of op de terugkeer hier te lande van het naar Indonesië gezonden materieel kan worden gerekend.

Naar aanleiding van hetgeen daaromtrent te berde werd gebracht moet erop worden gewezen, dat geen overdreven verwachtingen mogen worden gekoesterd omtrent de geschiktheid voor een oorlogstaak in Europa van de uit Indonesië terugkerende dienstplichtigen. Weliswaar zal de algemene militaire geschiktheid dezer militairen zijn toegenomen en zullen vele hunner ervaring hebben opgedaan in het optreden in het terrein, doch overigens vormt de dienst in Indonesië slechts een geringe voorbereiding voor een Europese oorlogstaak. Van oefeningen in hoger verband, van de beoefening der samenwerking tussen de verschillende wapens is daar geen sprake, terwijl de omstandigheden tot dusver zelfs niet of nauwelijks hebben mogelijk gemaakt de

uiterst korte in Nederland genoten eerste opleiding in Indonesië te voltooien. Dit laatste geldt in het bijzonder voor de artillerie, waarvan het personeel voor een groot deel voor andere taken wordt bezegigd.

Het verheugt de Minister, dat de visie der Regering betreffende het internationaal verband, waarin de door ons te vormen strijdkrachten zullen moeten optreden, door vele leden werd aanvaard. Hoewel de moeilijkheden erkennende die, zolang onze militaire verplichtingen niet zijn omljnd, hieruit voor de oorlogsvoorbereiding voortvloeien, is hij toch niet van inzicht, dat de mogelijkheden, die zich in dit opzicht kunnen voordoen, veelal lijnrecht tegenover elkaar staan. Zonder dat van inschakeling in een of ander „blok” sprake is, kan en moet bedoelde voorbereiding zich toch baseren op onze geografische ligging.

Tot zijn leedwezen moest ook de Minister veelvuldig constateren, dat de verzwakking van het begrip voor tucht en orde die sinds de oorlog allerwege het maatschappelijke leven kenmerkt, ook aan het leger niet ongemerkt is voorbijgegaan. Hij heeft het dan ook van meet af aan als één zijner voornaamste plichten beschouwd dit euvel, dat in het bijzonder in de krijgsmacht onduidelbaar is, krachtig te bestrijden. Ieder vermoedelijk of mogelijk geval van roekeloosheid, tuchteloosheid of onachtzaamheid, dat te zijner kennis komt en binnen de kring zijner bevoegdheid ligt, wordt onverwijld nauwkeurig onderzocht, de gedragingen der betrokken militairen getoetst aan de eisen der krijgstuicht en eventuele schade zoveel mogelijk op de schuldigen verhaald.

Met voldoening meent hij te kunnen constateren, dat sinds enige tijd merkbare verbetering ten deze is ingetreden.

De vrees van verschillende leden, dat de kop van het militaire apparaat te groot wordt, acht de Minister begrijpelijk. In tijden van wederopbouw en reorganisatie bestaat inderdaad het gevaar, dat de leiding gevende staven de overstelpende hoeveelheid werk trachten op te vangen door een onevenredige uitbreiding. Deze zeer begrijpelijke neiging is ook onderkend. Op 1 April 1947 bedroeg de sterkte van het Ministerie van Oorlog, met inbegrip van het Hoofdkwartier van de Generale Staf, het Hoofdkwartier van de Kwartier-

meester-generaal en de Staf van de Adjutant-generaal, 2496 man. Maatregelen zijn genomen, opdat deze sterkte op 1 Januari 1948 zal zijn teruggebracht tot 1734 man. Het instellen van de Directies der infanterie, cavalerie, artillerie, pioniers en verbindingdienst in het Hoofdkwartier van de Generale Staf betekent geenszins een uitbreiding van het aantal bureaux, doch slechts het geven van andere namen aan reeds bestaande functionarissen in het Hoofdkwartier van de Generale Staf. Opgemerkt wordt nog dat voor 1940 de Inspecties der wapens als afzonderlijke staven voorkwamen.

De Inspecteur-generaal verricht met zijn staf een functie, welke tot nu toe in het Nederlandse leger niet bekend was, doch in onderscheidene buitenlandse legers, o.a. die van België en der Verenigde Staten, voorkomt. Het is de bedoeling, dat de Inspecteur-generaal door rechtstreeks contact met troepencommandanten en overige autoriteiten, de functionering van het militaire apparaat gade slaat en door het uitbrengen van rapporten aan de Minister deze in staat stelt zich een zo volledig mogelijk beeld te vormen van de gang van zaken. De praktijk heeft het grote nut hiervan reeds bewezen.

Taakomschrijving van het leger.

De moeilijkheid, dat er verschil bestaat tussen de taak waarvoor de Koninklijke landmacht zich heden ten dage in Indonesië ziet gesteld en die, waarop zij zich voor de toekomst in Europa moet voorbereiden, heeft de Minister terdege gevoeld. Dit heeft hem, mede rekening houdende met de financiële en economische omstandigheden van ons land, gedwongen voor het tegenwoordige de keuze te doen, vermeld in de uiteenzetting omtrent het door hem te volgen beleid, opgenomen in de Memorie van Toelichting, met andere woorden: **zich voorhands te concentreren op de taak in Indonesië en slechts de grondslagen te leggen voor de toekomstige opbouw van een leger hier te lande.**

Een verschil tussen de door hem gegeven taakomschrijving en die in het Voorlopig Verslag schuilt wellicht in de daar weder om de hoek kijkende neutraliteitsgedachte en in de daarbij aansluitende verwerping van die gedachte: „wij vermogen alleen toch niets meer”. Hoe verleidelijk en strelend voor de nationale fierheid het ook is, het omgekeerde te beweren, toch meent de Mi-

nister met ernst tegen deze zelfmisleiding te moeten waarschuwen. Het Koninkrijk kan en moet, te land, ter zee en in de lucht, ongetwijfeld een waardevolle bijdrage leveren aan een internationale strijdmacht, doch **alleen** vermogen wij inderdaad bij een conflict van grote omvang niets. Hij is het dan ook geheel eens met de wenselijkheid een nauw internationaal contact te onderhouden.

Zodra enige meerdere klaarheid zal zijn gekomen in de internationale politieke toestand, zal de Regering, naar zijn mening, ernstig moeten overwegen of het tot stand komen van regionale overeenkomsten voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid, uiteraard binnen het raam van de Verenigde Naties, uit het oogpunt van defensiepolitiek zodanige voordelen oplevert; dat daartoe ware over te gaan.

Betreffende de gemaakte opmerking omtrent de onderscheidingstekenen voor korporaals en onderofficieren, moge de Minister er op wijzen, dat in dit opzicht tussen de Geallieerden geen gelijkvormigheid bestaat. De Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk en België hebben voor wat betreft de onderscheidingstekenen van officieren en onderofficieren elk hun eigen, onderling verschillend systeem behouden. Toen in oorlogstijd de opleiding van onze troepen in Engeland plaats vond, werden eenvoudigheidshalve de onderscheidingstekenen voor korporaals en onderofficieren beneden de rang van adjudant-onderofficier (vaandrig) van het Britse leger overgenomen, echter niet die voor officieren. Hij acht het met een gepast gevoel voor traditie overeenkomen, dat — nu internationale gelijkvormigheid terzake niet bestaat — ook de onderofficier van de Nederlandse landmacht zijn reeds 1½ eeuw gevoerde onderscheidingstekenen, zij het in moderne uitvoering, herkrijgt. Snit en kleur van onze uniformen blijven een internationaal West-Europees karakter dragen.

Legerorganisatie.

De Minister kan de verzekering geven dat ten aanzien van de toekomstige legervorming geen besluiten zijn genomen, welke een grotere draagwijdte hebben, dan door de huidige omstandigheden wordt geboden. Het is zijn opzet een scherpe scheiding te maken tussen de uiteindelijke legervorming en de maatregelen, welke dienen te worden genomen om de tijdruimte, liggende tussen het huidige tijdsbestek en het

ogenblik, waarop met de eigenlijke legervorming kan worden aangevangen, te overbruggen.

De uiteindelijke legervorming kan pas aanvangen, zodra de in het Voorlopig Verslag aangeduide, internationale factoren, welke dit probleem beïnvloeden, voldoende duidelijk zijn en een beter inzicht is verkregen in de te verwachten ontwikkeling van tactiek en techniek. Tot dit tijdstip zal moeten worden volstaan met het treffen van maatregelen, welke door de huidige toestand wordt geboden. De te dien einde genomen beslissingen hebben uiteraard een beperkte draagwijdte. Tot deze beslissingen moeten mede worden gerekend die, welke betrekking hebben op het vormen van te mobiliseren eenheden uit de uit Indonesië terugkerende dienstplichtigen. Hij is van oordeel, dat de algemene situatie het noodzakelijk maakt de mogelijkheid te openen tot het mobiliseren van strijdkrachten in Nederland. Deze strijdkrachten zijn in de eerste plaats bestemd voor de beveiliging van het binnenland in tijden van oorlog en oorlogsgevaar. Een noodzakelijke consequentie van het scheppen van de gelegenheid tot mobiliseren van deze eenheden, is het opblazen van kleding en uitrusting en materieel.

De Minister acht het tijdstip om definitieve conclusies te trekken uit de ervaringen van de jongste oorlog nog niet gekomen.

De in gang zijnde ontwikkeling der techniek wordt zeer nauwlettend gevolgd.

Ook de Minister is van oordeel, dat moet worden gestreefd naar een zo spoedig mogelijke samensmelting van de K.L. en het K.N.I.L.

Een vergelijking met hetgeen tijdens de oorlog in Londen mogelijk was ten aanzien van de strijdkrachten der Verenigde Volken, gaat naar zijn oordeel mank. Het betrof aldaar uitsluitend de **operatieve** leiding over de operaties in Europa. Een gelijksoortige operatieve leiding over de operaties in Nederlandsch-Indië is reeds geruime tijd in het Legercommando te Batavia — gevormd uit officieren van het K.N.I.L. en de K.L. — verwezenlijkt.

Thans gaat het om een algehele samenvoeging van twee legers, die sedert 150 jaren een gescheiden bestaan hebben gevoerd en waarvoor derhalve in schier elk opzicht (bezoldiging, pensioen, bevordering enz.) andere bepalingen gelden. Volgens artikel 32 van de Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, die nog onverminderd van

kracht is, is de Gouverneur-Generaal opperbevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht en worden zelfs de officieren van het K.N.I.L. niet benoemd en bevorderd door de Kroon, maar bij ordonnantie van de Gouverneur-Generaal, die eveneens de bezoldigingen en pensioenen vaststelt. De gewenste samenvoeging draagt derhalve een staatsrechtelijk karakter en kan niet zonder meer worden doorgevoerd, doch eist een grondige voorbereiding. De onzekerheid omtrent de toekomstige staatsrechtelijke verhoudingen vormt hierbij uiteraard een remmend element. De Minister geeft echter gaarne de verzekering ten deze diligent te zullen blijven.

Met de op 1 Januari 1947 ingevoerde wijziging in de **hogere legerleiding** zijn tot dusver gunstige ervaringen opgedaan. Niet alleen is het contact tussen de Minister en de hoogste legerautoriteiten inderdaad versterkt, doch geleidelijk is ook een veel nauwere samenwerking tussen deze functionarissen onderling en de onder hen ressorterende afdelingen gegroeid.

Noch in het Engelse noch in het Amerikaanse leger pleegt men — anders dan voor speciale gevechtsoverdrachten — van zelfstandige infanteriebrigades gebruik te maken. Men moet de formatie van deze eenheden — waarvan een aantal van 3, vermeerderd met enige aanvullende eenheden, een infanteriedivisie vormt — beschouwen als een organisatorisch hulpmiddel om het plan van uitzending van — behoudens een aantal afzonderlijke infanteriebataljons — één infanteriedivisie, min of meer gelijkelijk verdeeld over twee jaar, te verwezenlijken. De zelfstandige infanteriebrigade, zowel als de infanteriedivisie, lenen zich om in geallieerd verband te worden ingevoegd. De voorlopige samenstelling van een deel der in de Memorie van Toelichting genoemde vredeskernen is thans vastgesteld.

Bedoelde samenstellingen zijn thans in druk. Uit de aan de samenstelling toegevoegde sterkte-staten blijkt, dat voor elk onderdeel, dat daarvoor in aanmerking komt, gerekend is op de indeling van een aantal voor de tropen ongeschikte dienstplichtigen.

Inderdaad zou de toekomstige legerorganisatie bij voorkeur moeten wor-

den opgebouwd uit lichteningen van ongeveer gelijke sterkte. Daar deze organisatie echter nog niet vaststaat en de huidige lichtingssterkte voorspand uitsluitend is gebaseerd op de behoeften van Indonesië, zal voorlopig noodgedwongen de omgekeerde weg moeten worden gevolgd, d.w.z. zullen de te zijner tijd voor mobilisatie beschikbaar komende lichteningen zo goed mogelijk in de toekomstige legerorganisatie moeten worden ingepast.

De „opbouw van de personeelspyramide” is een samenvatting van het uitermate moeilijke vraagstuk van de vorming en instandhouding van de vredeskaders van een leger. Het vraagstuk ontstaat, doordat men aan de fysieke gesteldheid, alsmede aan de bekwaamheid van het instructiekader bepaalde eisen stelt. Deze eisen vragen een regelmatige vervanging van dit kader door jeugdiger krachten. Naar mate het kader in rang hoger komt, worden de beschikbaar zijnde plaatsen in aantal geringer en moeten dus, wil men aan eerdergenoemde eisen vasthouden, langzamerhand steeds meer krachten afvloeien. De moeilijkheden kunnen worden ondervangen door het toepassen van een capitulanten-stelsel, waarbij degenen, die moeten afvloeien, al dan niet in het leger worden ondergebracht. In het eerste geval moeten in het leger naast de instructieve functies een aantal functies worden gezocht, waar zij in een passende rang kunnen doordienen; in het tweede geval moet de burgermaatschappij de nodige faciliteiten verlenen. Dit vraagstuk is thans nog in studie. Hoewel in het algemeen nog weinig lessen uit de ervaringen van de jongste oorlog kunnen worden getrokken, kan reeds gezegd worden, dat de toenemende ontwikkeling in technische richting van de strijdmiddelen, alsmede de perfectionering van het moderne materieel steeds hogere eisen stellen aan de instructeurs. Op den duur zal de instructie dan ook in steeds mindere mate aan reserve-personeel kunnen worden toevertrouwd. Het vormen van bekwaame kernen van beroepspersoneel is thans een eis van eerste urgentie.

Indien men de verhouding tussen de totaal-sterkte (50.000) en die der op te leiden lichteningen (11.150) beschouwt, dient men hierbij in ogenschouw te nemen, dat van de 50.000 man onderstaande aantallen noch bij de opleiding, noch bij de verzorging enz. van de lichteningen zijn betrokken:

Kon. Marechaussee	3.000
Territoriale troepen	3.000
Demobiliserenden	3.000
Luchtstrijdkrachten	5.349

14.349

Indien men dit aantal, evenals het onder de wapenen zijnde deel der lichte van 11.150 man, aftrekt van de 50.000 man, blijven 24.501 man over. Dit aantal is groter dan onder normale omstandigheden voor het opleiden en verzorgen van een lichte van de genoemde sterkte nodig zou zijn. Zulks wordt veroorzaakt, doordat de uiterst korte eerste opleidingstijd in Nederland niet toelaat het personeel in eerste opleiding met andere diensten (wacht, corvée enz.) te belasten en voorts het gehele apparaat in Nederland mede dient voor het in personeel en materieel opzicht op peil houden van de strijdkrachten in Indonesië.

De vrees, dat de staven van de Westelijke Commandanten te omvangrijk zullen worden, deelt de Minister niet. Hij heeft er integendeel voor zorg gedragen deze tot een minimum te beperken.

Deze staven zullen een sterkte van 25 officieren en 30 onderofficieren, korporaals en manschappen niet overschrijden.

In genoemde aantallen is begrepen het personeel, dat reeds thans — dus vóór de oprichting der onderwerpelijke staven — rayongewijze belast is met de geestelijke, geneeskundige en materiële verzorging, met de R.A.O. en met de controle op de militaire administratie, welk personeel tot nu toe organiek deel uitmaakte van de dienst waarvan het afkomstig is.

De getalsverhouding tussen de aantallen officieren, onderofficieren en manschappen der zich in Nederland, Indonesië, Suriname en Curaçao en het buitenland bevindende onderdelen en overige instanties der Koninklijke landmacht, bedroeg op 1 October 1947:

8528 officieren;

23731 onderofficieren;

131298 korporaals en manschappen.

Uiteraard zullen genoemde aantallen na de met ingang van 1 Januari 1948 door te voeren reorganisatie in Nederland, aanmerkelijk zijn verminderd.

De overeenkomstige cijfers voor het K.N.I.L. zijn, blijkens mededeling van de Minister van Overzeese Gebiedsdelen:

2500 officieren;
8500 onderofficieren;
46000 korporaals en manschappen.

Uitzending naar Nederlandsch-Indië.

De Regering sluit zich aan bij de warme hulde, gebracht aan de nagedachtenis dergenen, die sneuvelden of omkwamen bij de vervulling van hun plicht.

De Regering betreurt, dat de toestand in Indonesië zich niet zodanig heeft ontwikkeld, als zij hoopte bij het tot stand komen van de begroting. In verband hiermede zal zij aan haar daarbij met betrekking tot de aflossing der troepen en de vermindering der sterkte kenbaar gemaakte voornemens, slechts ten dele uitvoering kunnen geven. Weliswaar zullen de onderdelen der beide lichte divisies in 1948 terugkeren, doch dit zal geschieden op tijdstippen, welke enige maanden later vallen dan aanvankelijk was voorzien. Ook de terugkeer der 1e divisie „7 December” en der 12 bewakingsbataljons zal enkele maanden later moeten plaats hebben, dan bij de uitzending dezer divisie in het voornemen lag en derhalve in het voorjaar van 1949 vallen, terwijl eerst daarna de 2e divisie naar Nederland zal kunnen terugkeren.

De Regering beseft ten volle, welk een teleurstelling dit is voor vele militairen, die na de vervulling van hun zware taak op een spoedige repatriëring hadden gehoopt, en voor hun verwanten in Nederland. De voorbeeldige wijze, waarop onze troepen tot nu toe hun plicht deden, geeft de Regering het vertrouwen, dat zij deze noodzakelijke vertraging met dezelfde geestkracht zullen dragen. Een meer uitgewerkt aflossingsschema zal zo spoedig mogelijk worden bekend gemaakt.

Het is de bedoeling, dat het materieel der af te lossen eenheden in Indonesië blijft teneinde te dienen voor de uitrustings der aflossende eenheden. Inderdaad ligt het in het voornemen het kader gelijk met de betreffende eenheden te demobiliseren.

Gelet op de belangrijk verminderde opleidingssterkte in 1948, behoeft een tekort aan instructeurs zich niet meer voor te doen. Maatregelen zijn getroffen om de gerechtvaardigde klacht, dat het z.g. oorlogskader zeer laat bij de troep werd ingedeeld, in den vervolge te voorkomen; bij de lichten 1948 en volgende zal dit kader tijdig aanwezig zijn.

De mening, dat het psychologisch van grote betekenis is tegenover de bevolking van Indonesië, indien de troepen goed op de hoogte zijn van Maleis en een voldoende Indische vorming hebben genoten, wordt door de Minister gedeeld. De zeer korte oefentijd in Nederland is echter oorzaak, dat slechts een beperkt aantal uren daarvoor kan worden uitgetrokken. Indien mogelijk, zal hieraan meer aandacht worden besteed, hoewel niet uit het oog mag worden verloren, dat juist deze vakken er zich bijzonder toe lenen in het land zelf te worden beoefend.

De omstandigheid, dat de eenheden vaak beneden de organieke sterkte — in het bijzonder voor wat het hogere kader betreft — werden uitgezonden, was het gevolg van factoren als afkeuring of tijdelijke c.q. blijvende tropenongeschiktheid na opkomst onder de wapenen en het verlenen van tijdelijke of definitieve vrijstelling van uitzending naar Indonesië, terwijl het verlenen van uitstel of vrijstelling van opkomst in werkelijke dienst in het bijzonder de voorziening van het officierskader —, zulks in verband met het beperkt aantal reserve-officieren, dat nog voor oproeping in aanmerking komt — bemoeilijkte.

Waar in het jaar 1948 belangrijk minder onderdelen zullen worden geformeerd dan in het jaar 1947, kan verbetering, waar uiteraard met alle beschikbare middelen naar wordt gestreefd, worden verwacht.

Legerluchtmacht.

Vooruitlopende op de samenvoeging van de luchtrijdkrachten van de Koninklijke landmacht en het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger werden een opperofficier en enkele hoofd-officieren van de militaire luchtvaart van het K.N.I.L. bij de luchtmachtstaf ingedeeld.

Overgang in vaste dienst van reserve-officieren, van oorlogsvrijwilligers en van dienstplichtig personeel van de militaire luchtvaart beneden de rang van tweede-luitenant is reeds gaande.

Het ligt in het voornemen de voor 1948 en volgende jaren benodigde opleidingsvliegtuigen, voor zover de geallieerde oorlogsvoorraden zijn uitgeput, te betrekken van de Nederlandse vliegtuigindustrie, die naar gelang van het benodigde type naar eigen ontwerp dan wel in licentie zal kunnen bouwen. Hiervan mag worden verwacht, dat op den duur belangrijk zal

worden bespaard op buitenlandse deviezen, gelet op de ervaringen van vóór de oorlog, tevens mag worden verwacht, dat de door de Nederlandse industrie af te leveren opleidingsvliegtuigen voor buitenlandse vliegtuigen niet zullen onderdoen.

Voor wat gevechtsvliegtuigen betreft, wordt overwogen, eveneens met het oog op beperking van de deviezenuitgaven, in het buitenland gangbare en voor Nederland geëigende moderne gevechtsvliegtuigen waar mogelijk door de Nederlandse vliegtuigindustrie in licentie te doen bouwen.

Aldus kan tevens profijt worden getrokken van de buitenlandse ervaring, zonder dat behoeft te worden geëxperimenteerd. Aanbouw naar eigen ontwerp van gevechtsvliegtuigen door de Nederlandse vliegtuigindustrie ligt niet in het voornemen.

Wapen der Koninklijke marechaussee.

De in het Voorlopig Verslag gegeven schets van het feitelijk verloop van zaken is, voor zoveel betreft de toestand op 10 Mei 1940 en die gedurende de bezettingstijd, juist, mits daarbij in het oog wordt gehouden, dat vóór de oorlog het Korps politietroepen de politiediensten in het leger verrichtte, doch mede bestemd was voor het verlenen van bijstand aan de burgerlijke politie en mede — voor een klein deel — betrokken was bij de grensbewaking.

Na de bevrijding is besloten de taak van het Korps politietroepen eveneens op te dragen aan het wapen der Koninklijke marechaussee. De taak van het wapen is voorts een punt van langdurig overleg geweest tussen de toenmalige Ministers van Oorlog, van Justitie en van Binnenlandse Zaken onder leiding van de Minister-President bij de behandeling van het gehele politievraagstuk.

Dit overleg is door de Minister met zijn Ambtgenoten van Justitie en van Binnenlandse Zaken voortgezet, waarbij overeenstemming is bereikt ten aanzien van de taak der Koninklijke marechaussee.

Teneinde er toe bij te dragen, dat de Rijkspolitiezorg aan één korps, n.l. de Rijkspolitie, zou kunnen worden opgedragen, heeft de Minister er mede ingestemd, dat de Koninklijke marechaussee, voor zoveel het niet haar zuivere militaire taken betreft, slechts met de grensbewaking in een strook van 20 km langs de landsgrenzen, in

de voornaamste havens en op de vliegvelden zou worden belast. Hieruit vloeide tevens voort, dat het gebruik maken van de opsporingsbevoegdheid beperkt werd.

De positie en de taak van het wapen zullen niet worden gewijzigd. De Minister stelt er prijs op te verklaren er met ernst naar te streven, dat de Koninklijke marechaussee een politiewapen van hoge militaire kwaliteit zal blijven, waarin het personeel gelegenheid zal hebben, zijn eigenschappen als politiemann te tonen en te ontwikkelen.

Aangezien met de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken is overeengekomen, dat de Rijkspolitiezorg slechts aan één korps zal worden

opgedragen, waarnaast de Koninklijke marechaussee met de grensbewaking zou worden belast, kan dit wapen uit dien hoofde in de grenstrook niet een vollediger uitoefening van de politiedienst worden opgedragen, dan voor de grensbewaking strikt noodzakelijk is.

Tenslotte moge worden medegedeeld, dat het wapen der Koninklijke marechaussee — evenals vóór 1940 — deel uitmaakt van de Koninklijke landmacht en mitsdien onder de Minister van Oorlog ressorteert, behoudens ten aanzien van de politiaire grensbewaking voor dewelke de Minister van Justitie verantwoordelijk is.

(Wordt vervolgd)

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 342. — Verspilling van levensmiddelen.

Het is mij gebleken, dat soms onvoldoende gevolg wordt gegeven aan het bepaalde, dat bij het verbruik van levensmiddelen de uiterste zuinigheid moet worden betracht. Ik acht het ontoelaatbaar, dat enigszins belangrijke hoeveelheden levensmiddelen in de spelington terecht zouden komen. De in de rantsoenschalen aangegeven hoeveelheden levensmiddelen dienen als maximum-hoeveelheden te worden beschouwd en mogen slechts worden afgenomen, indien het verbruik daarvan is verzekerd.

In verband hiermede acht ik dagelijks contrôle op de restanten noodzakelijk. Commandanten van verzorgingseenheden zullen bij geconstateerde tekortkomingen terzake door mij ter verantwoording worden geroepen.

Nr. 346. Georganiseerd overleg bij de K.L.

Bij de in deze L.O. opgenomen Min Beschikking van 14 October 1947, Afz A 1 bur. 1 nr. 523 is de samenstelling van de commissiën voor georganiseerd overleg in zaken van belang voor de rechtstoestand van het Militaire personeel der Koninklijke landmacht vastgesteld.

Nr. 350. — Onderscheidingsteken voor langdurige dienst als officier.

In deze L.O. zijn de namen bekend gemaakt van een aantal officieren aan wie het hierboven genoemde onderscheidingsteken met het cijfer XV is toegekend te rekenen van 6 December 1947.

Zie ook L.O. 1946 nr. 434 (M.S. 116de jaarg. nr. 3) en L.O. 1947 nr. 316 (M.S. 116e jaarg. nr. 11).

Nr. 351. — Inzenden geldelijke verantwoordingen.

In verband met de invoering van een nieuwe werkwijze voor de boekhouding bij het Ministerie van Oorlog, wordt met nadruk onder de aandacht gebracht, dat strikt de hand moet worden gehouden aan het bepaalde in het R.v.A., ad. art. 86, § 9, lid 11, zodat uiterlijk op de 20e (7e) van de maand de geldelijke verantwoording aan het Ministerie van Oorlog moet worden gezonden.

Mocht het bij hoge uitzondering onmogelijk zijn de verantwoording op tijd in te zenden, dan dient op die datum hiervan bij afzonderlijk schrijven bericht te worden gezonden aan het Ministerie van Oorlog, onder vermelding van de reden der vertraging, alsmede van het tijdstip, waarop de verantwoording zal worden verzonden.

Aan de betrokken Controleur der Militaire Administratie moet steeds bericht worden gezonden, wanneer de geldelijke verantwoording is ingediend, eventueel ook van een vertraging der inzending.

In het laatste geval dient de betrokken Controleur het vereiste te verrichten, om de verantwoording met de meeste spoed te doen inzenden.

In afwijking van het bij ad. 86 § 9 lid 13 bepaalde, moeten in den vervolge vier exemplaren van de geldelijke verantwoording worden ingediend, waar-

van twee volgens model 109 en twee volgens model 109a.

Nr. 355. — Bewaren van justitiële stukken.

Onder de aandacht van alle betreffende commandanten wordt gebracht, dat de justitiële stukken op een zodanige wijze moeten worden geadmineistreerd en opgeborgen, dat zij te allen tijde kunnen worden overgelegd, c.q. steeds kan worden nagegaan naar wie zij zijn verzonden.

Het verdient aanbeveling bedoelde stukken in een afzonderlijk gedeelte van het archief onder te brengen.

Commandanten worden er ten overvloede op gewezen, dat zij persoonlijk verantwoordelijk zijn voor de aan hun zorg toevertrouwde stukken en zij in geval van vermissing hiervoor ten volle aansprakelijk zijn.

Met het bovenstaande dient in het bijzonder rekening te worden gehouden bij verplaatsingen van onderdelen.

Nr. 356. — Militaire identiteitsbewijzen.

Het is voorgekomen dat militairen, die niet meer in werkelijke dienst zijn, door de ambtenaren van de Nederlandse Spoorwegen in de treinen worden aangetroffen in het bezit van het militair identiteitsbewijs, behorende bij het — aan betrokkenen — uitgereikte Zakboekje K. L., zomede van een reisbiljet tegen verminderd (militair) tarief.

Zulks is ontoelaatbaar en in strijd met het gestelde in L.O. 1947, nr. 146, alsmede met de bepalingen, gesteld door de Nederlandse Spoorwegen, inzake het vervoer van militairen tegen gereduceerd tarief.

De identiteitsbewijzen der niet in werkelijke dienst zijnde militairen behoren te zijn ingenomen en opgelegd bij de administratieve bescheiden.

Is het identiteitsbewijs van vorenbedoelde militairen niet aanwezig in de legger met administratieve bescheiden, dan dient dit bewijs bij de betrokkene te worden opgevraagd.

Bij gebleken vermissing van het identiteitsbewijs, dient een omstandig proces-verbaal te worden opgemaakt overeenkomstig het gestelde in L.O. 1947 nr. 146.

Tegen nalatigheid in deze dient met kracht te worden opgetreden.

Nr. 360. — Hulpverlening aan bestuurders van militaire motorvoertuigen door de „Wegenwacht”.

Ter kennis van het personeel der Kon. Landmacht wordt gebracht, dat door mij met de Kon. Ned. Toeristenbond A.N.W.B. een regeling is getroffen, waardoor de door deze bond in het leven geroepen organisatie „Wegenwacht” aan alle bestuurders van militaire voertuigen, die haar hulp inroepen, volledige „service” zal worden geboden.

Hierdoor zal de regelmatige uitvoering van dienst opdrachten door deze bestuurders beter worden verzekerd.

Intussen dienen deze bestuurders er van doordrongen te zijn, dat zij de hulp van de Wegenwacht uitsluitend mogen inroepen ingeval zij zodanige hulp ook inderdaad behoeven en zij zonder deze niet in staat zijn, hun opdracht uit te voeren.

Nr. 363. — Terugzending niet benodigde exemplaren van „De Militaire Spectator”.

Teneinde zoveel mogelijk aan eventuele nabestellingen van reeds verschenen afleveringen van „De Militaire Spectator” te kunnen voldoen wordt aan alle Hoofden van Diensten, Chefs van Staven en Commandanten van troepen opgedragen, alle niet benodigde exemplaren terstond na de ontvangst van een aflevering terug te zenden aan de Chef van het Militair Kabinet van het Ministerie van Oorlog, Plein 4, 's-Gravenhage.

In herinnering wordt gebracht, dat de kosteloze verstrekking van dit tijdschrift uitsluitend mag geschieden aan officieren.

Nr. 366. — Onderscheidingsteken.

De Minister van Oorlog heeft bepaald:

1. Het mouwonderscheidingsteken voor de onderdelen, gevormd uit de lichte 1947, opgericht bij Ministeriële beschikking van 26 September 1947 nr. 1002 [(L.O. 1947 nr. 318 (M.S. 116e jaar nr. 11)] bestaat uit een bronskleurig, overlans licht gebogen, metalen schild, grootste lengte 5 cm, breedte 3,5 cm, voorstellende een drietand op een geribde ondergrond.
2. Genoemd onderscheidingsteken wordt gedragen op de rechtermouw van de veldblouse, jas dagelijkse tenue en overjas, 4,5 cm onder de schoudernaad.

MEDEDELINGEN

van de Dienst van de K.M.G.

DIRECTORAAT TECHNISCHE DIENST.

A. Kraanwagendienst.

Voor bestuurders van militaire voertuigen, die bij het uitvoeren van een rijopdracht door een defect of ongeval blijven staan, is een R.I.M.I. A.A.T.-kraanwagendienst ingesteld. De kraanwagens bevinden zich in de navolgende werkplaatsen en standplaatsen.

Gemeente:	Adres:	Naam werkplaats:	Telefoon:	t.b.v. Gewest
ASSEN	Emmakazerne Witterstr. 86—90	R.I.M.I.-Hoofdwerk-) plaats) Noord	2345	1
NW. MILLIGEN	Apeldoornseweg	" " Veluwe	5841 Apeldoorn	2
UTRECHT	Knoopkazerne	" -Garn. werkplaats) Utrecht	16471	3
VUGHT	Fred. Hendrik- kazerne	" " Vught	8151	4
BREDA	Kasteel v. Breda	" -Hoofdwerk-) plaats) Zuid	9041	5
WEERT	v. Hornekazerne	" -Hulpwerk-) plaats) 2	2041	6
AMSTERDAM	Sarphatistraat	A.A.T.-werkplaats) 5e Comp.)	54477	7
's-GRAVEN- HAGE	Nw.-Frederiks- kazerne	R.I.M.I.-Garn. werk-) plaats) 's-Gravenhage)	776593 toestel 59	8
ROTTERDAM	Doklaan 20	R.I.M.I.-Havenwerk-) plaats Rotterdam)	72765	9

In voorkomende gevallen stelt men zich of doet men zich telefonisch in verbinding stellen (door bemiddeling van Rijkspolitie, Kon. Marechaussee, militaire- of burgervoorbijgangers) met een der genoemde werkplaatsen (laat nimmer Uw voertuig e.d. onbeheerd staan) en deel steeds mede waar U zich bevindt en of het voertuig e.d.:

- 1e. nog kan rollen, dus getrokken kan worden;
- 2e. alleen met een kraanwagen kan worden verplaatst.

Waarschuw geen twee of meer werkplaatsen tegelijk.

Gedurende de wintermaanden moet men, indien het voertuig niet met anti-vries is gevuld, in afwachting van de komst van een hulpploeg, onverwijld tot aftappen overgaan.

B. Herstellingen door de zorg van het V.C.A.

De hierbedoelde herstellingen worden onder een zo intensief mogelijke controle door het V.C.A. uitgevoerd in particuliere bedrijven.

Het aantal ingeschakelde bedrijven is zeer groot, terwijl het technisch peil dezer bedrijven varieert. Een en ander kan oorzaak zijn, dat de uitgevoerde reparaties aanleiding tot klachten geven.

In de gevallen, dat herstellingen ondeugdelijk zijn uitgevoerd, roept het V.C.A. het erbij betrokken bedrijf ter verantwoording. De M.T.O.'s dienen daartoe als volgt te handelen:

- 1e. bij het constateren van een ondeugdelijk uitgevoerde herstelling moet het voertuig *onverwijld* naar het V.C.A.-district worden teruggevoerd;
- 2e. niet zelf „dokteren”, aangezien daardoor elk verhaal op het burgerbedrijf verloren gaat.

DIRECTORAAT BEHEER EN VERSTREKKING

Remvloeistof.

Het is enige malen voorgekomen, dat tijdens het bijvullen van de hydraulische remsystemen van voertuigen verwisseling heeft plaats gehad van de door de Afdeling B.O.S. verstrekte remvloeistof met een andere (minerale) olie. Ten gevolge hiervan zijn de natuur- of kunst-rubber remzuigertjes totaal verteerd. Om herhaling te voorkomen zal voortaan de te verstrekken remvloeistof *blauwviolet gekleurd* zijn.

Eén-liter bonnen voor benzine.

Aan ieder onderdeel wordt maandelijks naast de 10- en 5-liter coupures voor benzine een aantal 1-liter bonnen voor benzine verstrekt. M.T.O.'s worden verzocht zorg te dragen, dat iedere chauffeur een aantal 1-liter bonnen ontvangt, welke in voorkomend geval moeten dienen om de juiste tegenwaarde in bonnen te verstrekken van een hoeveelheid getankte benzine, welke niet een veelvoud van 5 of 10 bedraagt.

DIRECTORAAT ALGEMENE UITRUSTING

Klamboes.

Aflevering van klamboes aan de naar Indië vertrekkende onderdelen zal kort voor het vertrek plaats vinden.

Kappersuitrustingen.

Aan de naar Indië vertrekkende onderdelen zullen thans mede kappersuitrustingen worden verstrekt.

Kleding en diversen.

Niet of in onvoldoende hoeveelheid zijn momenteel voorradig: schoenborstels, haarkammen, scheerapparaten, scheerkwasten, sportschoenen, mutsdassen, handschoenen en pullovers.

Motorkleding en chauffeurskleding.

De positie van motorkleding en chauffeurskleding is slecht te noemen. De medewerking van Commandanten wordt ingeroepen om maatregelen te treffen, dat deze soorten van kleding uitsluitend door die militairen worden gedragen, die ook inderdaad als motorordonnans of chauffeur dienst doen.

Wapen- en korpsonderscheidingstekenen.

Zijn in onvoldoende hoeveelheden aanwezig. Zodra nieuwe afleveringen door de industrie plaats vinden, zal de voorraad daarvan over de Garnizoenskleidingmagazijnen worden gedistribueerd, waarna de Toeziende-Chefs tot de verstrekking zullen overgaan.

Dekzeilen en radiatorhoezen.

Binnen 2 maanden kan aflevering uit de industrie worden verwacht.

DIRECTEUR DER K.-TROEPEN

Bij de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal is opgericht de School der K.-Troepen, waar de toekomstige reserve-officieren en dienstplichtige-onderofficieren voor de A.A.T., Uitrustingstroepen, Verplegings-troepen en R.I.M.I. worden opgeleid.

De eerste cursussen zijn inmiddels op 17 November j.l. aangevangen. De school is gevestigd in de Ripperdakazerne te *Haarlem*.

NIEUWE UITGAVEN

NEDERLANDS MILITAIR GENEESKUNDIG TIJDSCHRIFT.

Bij de intrede van het jaar 1948 mocht de Redactie van De Militaire Spectator de eerste aflevering ontvangen van het „Nederlands Militair Geneeskundig Tijdschrift”. Aangezien dit tijdschrift wordt uitgegeven door de Inspectie van de Geneeskundige Dienst der K.L., in samenwerking met de Geneeskundige Dienst der K.M. en de Militair Geneeskundige Dienst van het K.N.I.L. kan het als voorbeeld van samenwerking en krachtenbundeling dienen.

Wij roepen het nieuw zuster-orgaan, waarmede in een reeds lang bestaande behoefte wordt voorzien, een hartelijk welkom toe en spreken de overtuiging uit dat het aan zijn doelstelling — n.l. bij te dragen tot de miliair-geneeskundige en wetenschappelijke vorming van onze officieren van gezondheid — zal voldoen.

OP INSPECTIE

door Luitenant-generaal Mr. H. J. Kruls, Chef van de Generale Staf; Uitgave Elsevier.

In *Op Inspectie* geeft de Chef van de Generale Staf bericht van zijn indrukken en ervaringen, welke Z.E. gedurende zijn bezoek aan Indonesië in Mei 1947 heeft opgedaan.

Op Inspectie is geen militair-wetenschappelijke verhandeling, doch is, wat het bedoelt te zijn, een boek voor de „common reader”, waarin deze op natuurlijke en onderhoudende wijze, in nauwe aanraking wordt gebracht met het leven en streven, met de moeilijkheden en ontberingen, maar ook met de bewonderenswaardige houding en plichtsbetrachting van „Onze Mannen” in Indonesië, waarop wij met recht trots mogen zijn.

Zij die achterblijven zullen door lezing van dit boek deze „Mannen”, zowel gedurende hun afwezigheid als na hun terugkeer in Nederland beter kunnen waarderen en aanvoelen; zij die op het punt staan naar Indonesië te worden uitgezonden zullen hierdoor met hun toekomstige taak en omstandigheden meer vertrouwd geraken.

Moge *Op Inspectie* een ruime lezerskring vinden.

B.

Publicaties van Sectie G 8 van het Hoofdkwartier van de Generale Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

NEDERLAND'S VERDEDIGING TEGEN DE DUITSE AANVAL

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront van de Vesting Holland (XIII)
(Schets 11).

De *Commandant der Hoofdvechtsgroep* trof omstreeks 11.30 de volgende *maatregelen* om de beweging weder in gang te brengen.

II—2 R.W. (verminderd met een tirailleurcompagnie en zonder keukentrein), welk bataljon tussen 11.00 en 12.00 bij Papendrecht de Merwede overstak, kreeg opdracht achter de spoordijk Dordrecht/Willemsdorp om te marcheren naar de Begraafplaats ten oosten van de wijk Krispijn en van hier uit om 14.00 op deze wijk aan te vallen. De Res. 1e Luitenant, C Pag. van *II—2 R.W.*; was door de Reg. adj. van 2 *R.W.* belast met de verkeersregeling bij het Papendrechtsche veer, welke functie hij tot middernacht van 13/14 Mei bleef vervullen. Het commando over deze compagnie kwam hierdoor te berusten bij een Res. 2e Luitenant.

Gelijktijdig moest door *II—1 R.W.* uit het noorden worden aangevallen. Dit laatste bataljon werd daartoe versterkt met 1—I—2 *R.W.* en een sectie zw. mitrs. Na de zuivering van de wijk Krispijn en omgeving moest *II—1 R.W.* de opmars naar doellijn b voortzetten en zou *II—2 R.W.* weder gevechtsgroep-reserve worden.

II—K.R.A. kreeg opdracht de aanval te steunen door, behalve op de Oostzijde van de bruggen, tevens vuur te brengen in de Z.O. hoek van de wijk Krispijn, waar vijand was onderkend.

C.—*II—K.R.A.* wees hiertoe om 14.00 4—*II—K.R.A.*, onder een Res. 1e Luitenant, aan, welke batterij, na voorafgaande verkenning, in stelling kwam bij Overkamp ten W. van Dubbeldam.

III—2 R.W. (versterkt met het personeel van *III—14 R.A.* en de meergenoemde delen van *I—28 R.I.*) werd versterkt met 2—I—2 *R.W.* en een sectie zw. mitrs.

Aan *I—2 R.W.*, welk bataljon nog steeds geen vijand tegenover zich had, werden de beide vorengenoemde compagnieën onttrokken.

Met het doen oprukken van beide laatstgenoemde bataljons naar doellijn c zou worden gewacht, tot ook *II—1 R.W.* doellijn b had bereikt en zodoende de rechter flank van de twee andere bataljons gedekt zou zijn.

Bij *II—1 R.W.* speelde zich intussen het volgende af ¹⁾. In de mening, dat het uur U op 12.30 zou worden bepaald gelastte C.—*II—1 R.W.*

¹⁾ Zie voor de gebeurtenissen in Dordrecht schets 2, Aug./Dec. nr. 1946.

tegen 12.00 de beide voorcompagnieën, die intussen ieder waren versterkt met een stuk pag., door de tunnel te rijden en de uitgangstelling in de Oostrand van de wijk Krispijn in te nemen. De 2 Comp. (min drie sectiën) kreeg opdracht als flankdekking langs de spoorweg naar het zuiden te rijden. De M.C. (min de beide sectiën ingedeeld bij de voorcompagnieën) werd in stelling gebracht op de spoorbaan richting Zwijndrecht teneinde met vuur de rechterflank van het bataljon te dekken tegen de zich bij het bruggenhoofd bevindende vijand.

De 1e Comp., onder een Res. Kapitein, reed omstreeks 12.00 door de tunnel en bereikte de wijk Krispijn, teneinde aldaar de uitgangstelling in te nemen. Het bij de Comp ingedeelde stuk pag. bleef echter, tengevolge van op de tunnel gericht vijandelijk vuur, achter. Ook de B.C. ging door de tunnel, vond Weizicht en aangrenzende gebouwen bezet door delen van de 1 en 2 Dep. Comp. Pont. en het detachement Beernink van de 3 Comp. Torp. en koos hier voorshands zijn commandopost.

Bij de M.C. nam men omstreeks 13.00 waar dat een honderdtal vrachtauto's met Duitse militairen over de verkeersbrug van Zwijndrecht naar Dordrecht reed ¹⁾.

De B.C. ging even later persoonlijk naar voren en sprak bij de P.K. bovenbedoelde kapitein, die mededeelde, dat de Comp. vuur ontving en dat ten Z. van Krispijn vijandelijke troepen uit auto's werden geladen. Op last van de B.C. kwam de sectie zw. mtrs., ingedeeld bij I—II, in stelling in de rand van het bedekte terrein van Weizicht, teneinde De Polder ten Z. daarvan te bestrijken. Omtrent de vijand kon geen indruk worden verkregen. Nu eens werd van hier, dan van daar mitr.-vuur ontvangen. De toestand was zeer onoverzichtelijk.

De 3 Comp. kwam slechts gedeeltelijk door de tunnel, daar hier vuur werd ontvangen, terwijl vijandelijke vliegtuigen bommen afwierpen tussen de tunnel en de bruggen. Een drietal door de compagnie uitgezonden patrouilles, één in de richting van de verkeersbrug en twee naar de Zeehaven, keerden dientengevolge terug.

De 2 Comp. (min drie sectiën) reed, in stede van langs de opgegeven marsweg, over Dordwijk naar de Z.O. daarvan gelegen driesprong van kunstwegen bij de Hoeve Overkamp, waar zich de commandopost van C.—III—2 R.W. bevond. Van hieruit werd tevergeefs getracht verband op te nemen met het bataljon. Hierbij werd in de namiddag een colonne pantserwagens waargenomen op de rijksweg Dordrecht/Willemsdorp. De Res. Kapitein, C.C., keerde bij een poging verband op te nemen, met een motorordonnans, weder binnen Dordrecht terug en sloot zich bij de M.C. aan. De rest van de compagnie, bestaande uit commandogroep en een sectie onder een Res. 1e Luitenant, zag zich tegen de avond de terugweg afgesneden daar zich vijand bleek te bevinden tussen Dordwijk en de stad. Deze Luitenant deed daarop nacht 12/13 Mei te Dubbeldam legeren.

Omstreeks 14.30 kwam bericht, dat II—K.R.A. vuur zou brengen op

¹⁾ Zoals later is gebleken, had Generaal Student ± 1 bataljon, 1 Comp. pag. en 3 Btn. ingezet teneinde, de wijk Krispijn omvattend, Dordrecht uit het Z.O. aan te vallen. Bovendien viel een bataljon (I—1 Reg. Valschermjagers) uit de omgeving van Krispijn aan (zie schets 11).

Z.O. hoek wijk Krispijn. Aangezien dit de troepen van 1—II, die zich daar bevonden zou treffen, trachtte Majoor C.—II—1 R.W. dit vuur te voorkomen. Daar er evenwel met C.—Hoofdgevechtsgroep (waarbij C.—II—K.R.A.) slechts ordonnansen-verbinding bestond, gelukte dit helaas niet en geraakten drie sectiën der 1 Comp. inderdaad in eigen art.-vuur. De vierde sectie kwam bij de Zuidzijde van de wijk Krispijn in nauw contact met opdringende vijandelijke troepen en trok in de richting van de meergenoemde P.K. terug. Bij zijn pogingen die in verwarring geraakte compagnie weder te ordenen en stelling te doen nemen werd de Compagniescommandant, tijdens het oversteken van de Krispijnse weg, dodelijk gewond. In de loop van de middag vloeide de compagnie, die 3 gesneuvelden (w.o. de Compagniescommandant) en 6 gewonden (w.o. een Res. 1e Luitenant) had verloren, op het Station terug. Eén der stukken van de bij deze compagnie ingedeelde sectie zw. mtrs. ging verloren. Bij het Station had de Kapitein C. der C. Pag., inmiddels met de 4 stukken dezer compagnie de toegangswegen afgesloten. Bovendien bevonden zich in deze omgeving nog de Sectie spoorwegtroepen en een sectie van 14 C.Pn. De 3 Comp. bleef in de omgeving van de tunnel. De B.C. gaf omstreeks 15.00 de Res. 1e Luitenant, C.—M.C., opdracht het station, waarheen ook de B.C. zijn commandopost verlegde, in staat van verdediging te brengen.

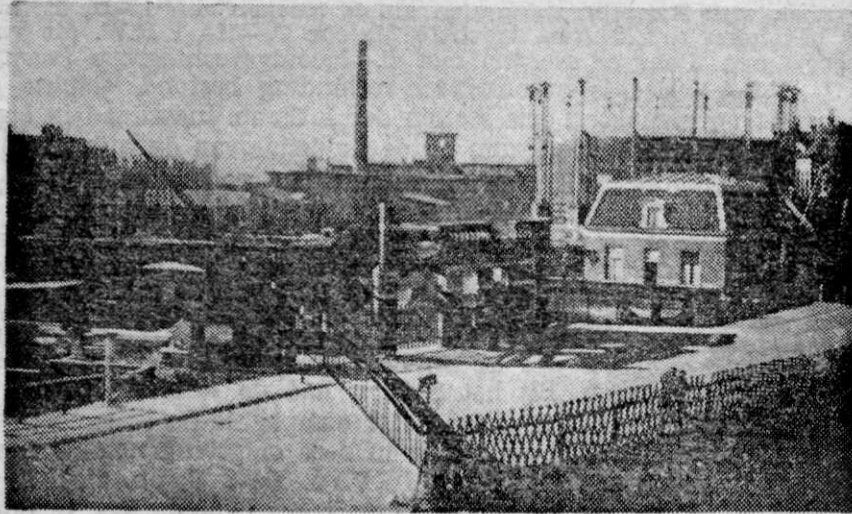
Het deboucheren van II—1 R.W. teneinde van doellijn a op te rukken naar doellijn b was derhalve definitief mislukt. Het bataljon zag zich in de doellijn a in de verdediging gedrongen.

Omstreeks 16.00 begon de Duitse druk steeds meer toe te nemen en bracht de vijand ook artillerie in gevecht. O. van het Station trachtten afdelingen van 10—20 man de spoorweg te overschrijden, hetgeen door de zware mitrs. werd belet. Uit een op het emplacement staande spoor-trein, waarin blijkbaar een Duitse afdeling was doorgedrongen, werd hevig vuur ontvangen. Ook uit de toren van de aan de stadszijde van het Station gelegen R.C.K. werd op het Station gevraagd en werden lichtseinen afgegeven. Een vaandrig, één der S.Cn. van de M.C., beklom uit eigen beweging de toren, doch stortte enige tijd later — blijkbaar in handgemeen met een zich daarin bevindende tegenpartij — van de torentrens omlaag. Bovengenoemde Kapitein schoot daarop met één der stukken pag. de toren in brand. Enige tijd later geraakte door vijandelijk vuur de ten oosten van het Stations-emplacement gelegen gashouder in brand hetgeen een vuurzee veroorzaakte, die, bij het invallen van de schemering, de gehele omgeving hel verlichtte.

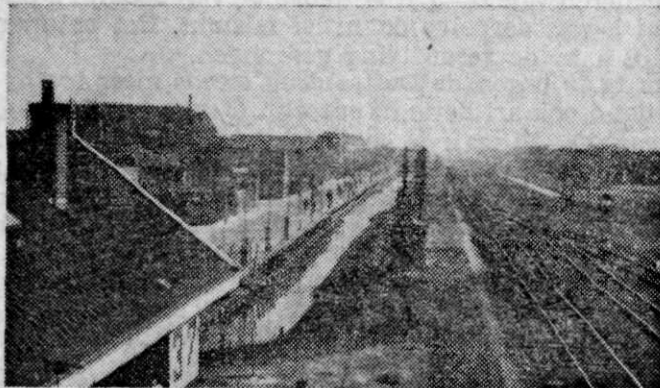
Tussen 18.00 en 20.00 meldde de Kapitein, commandant der M.C. van II—R.W., zich bij de Majoor C. II—1 R.W. en nam, op diens verzoek, zodanig stelling dat de spoorbaan, ten oosten van het Station, kon worden bestreken.

II—2 R.W. was inmiddels, met de 2 Comp. onder een Res. Kapitein, versterkt met de 2e sectie der M.C., onder een Res. 1e Luitenant en een sectie pag. als voorhoede, langs Museumstraat—Vriesebrug—Bleekersdijk—Dubbedamse weg gereden, teneinde de uitgangstelling op de begraafplaats in te nemen. Tijdens deze mars werd de indruk verkregen, dat uit huizen werd geschoten, althans geknald.

Zodra van de zijde der wielrijders een mitrailleurbundel door de ramen

Overweg bij de Dubbeldamsche weg. In het vernielde perceel had de vijand zich genesteld, dit is door het Nederlandse vuur in brand geschoten.

Gezicht van West naar Oost op de vork van spoorwegen bij de overweg in de Dubbeldamsche weg. Rechts waren de Duitse, links de Nederlandse troepen.

werd gejaagd hield het knallen op. Uit één huis werden lichtseinen afgegeven. Twee Nederlanders werden in dit huis gearresteerd en zijn later terecht gesteld.

Bij de spoorwegovergang in de Dubbeldamse weg werd vuur van mitrs. en licht geschut ontvangen van de Zuidzijde van de spoorweg.

In het bijzonder trof dit de sectie zw. mitrs. Het was onmogelijk de mitrs. van de motoren te halen en daar deze achter elkaar reden kon slechts de voorste mitr. vuren. De schutter, een dienstplichtige, vuurde tot de motor in brand werd geschoten en de patronen in de band ontploften. In enkele ogenblikken verloor de sectie 1 gesneuvelde en 4 gewonden, w.o. 1 dodelijk, zomede alle wapens en motoren, die door 's vijands vuur werden vernield. De 2 Comp. liet de wielen nu achter,

breidde zich naar het oosten uit, met enkele patrouilles naar het westen, en trachtte, van portiek tot portiek springende, op te rukken. Het gelukte echter niet de overweg over te steken. In het bijzonder werd hevig flankerend vuur ontvangen uit het ten O. van het Station gelegen emplacement, waarop blijkbaar vijand was doorgedrongen. Eén der S.Cn., een Res. 1e Luitenant werd ernstig gewond. De C.C. deed de compagnie daarop in verschillende huizenblokken stelling nemen. Een kapitein begaf zich herhaaldelijk van de éne afdeling naar de andere om aanwijzingen te geven en zijn mannen aan te moedigen tot hij bij het oversteken van een straat dodelijk gewond neerstortte. De voortwaartse beweging van de versterkte 2 Comp. kwam zodoende, met een totaal verlies van 3 gesneuvelden, w.o. de C.C., en 12 gewonden, w.o. één officier, tot staan. Anderzijds werden pogingen van de vijand om de spoordijk over te steken eveneens belet. Aan beide zijden werd hevig gevraagd; een eigen stuk pag. onder een Res. 2e Luitenant gelukte het een vijandelijke pag. juist tijdens het in stelling komen onder vuur te nemen.

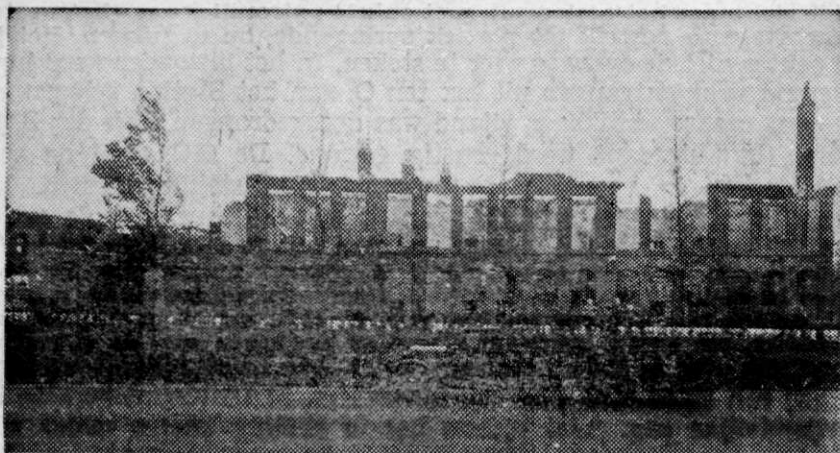
De C. II—2 R.W. geleidde intussen de 1 Comp. (waarbij ingedeeld het restant van de 3 Comp.), onder een Res. Kapitein, naar het Station met het voornemen 's vijands weerstand achter de spoorbaan van die zijde te doen omvatten.

Hier bleek hem, dat het Station met omgeving door II—1 R.W. was bezet.

Enige verwarring ontstond, toen plotseling op korte afstand Duits mitrailleurvuur — kenbaar aan de grote vuursnelheid — werd gehoord. Het bleek echter, dat dit Nederlandse pontonniers waren, die van het dak van een huis met een buitgemaakte Duitse mitrailleur vuurden. De compagnie, die enigszins uit de hand was geraakt, bezette verschillende huizenblokken op de Nicolaas Maassingel, terwijl, daar weder de indruk bestond, dat uit huizen werd geschoten, in de omgeving huiszoekingen werden gehouden naar verdachte elementen.

De B.C. stelde intussen aan C.—II—1 R.W. voor om met een van diens compagnieën de beweging, die eerstgenoemde aan zijn 1 Comp. had willen opdragen, ten uitvoer te brengen. Gezien de krachtige vijand, die hij tegenover zich had, achtte C.—II—1 R.W. dit echter niet mogelijk.

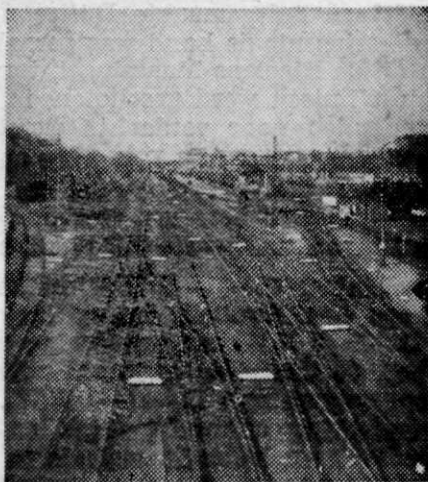
Voorts ontdekte de Majoor C.—II—2 R.W. in het Park Merwestein 1—I—2 R.W. onder een Res. Kapitein die, op last van de C.—Hoofd-gevechtsgroep door C.—I—2 R.W. ter versterking van II—1 R.W. was gezonden. De C.C. had de Comp. in genoemd park opgesteld en van hieruit verbinding opgenomen met C.—II—1 R.W., die echter van de hem toegedachte versterking onkundig bleek en hieraan onder de gegeven omstandigheden geen behoefte meende te hebben, de Majoor verzocht de C.C. daarop verder naar het oosten uit te halen teneinde de vijandelijke weerstand achter de spoorbaan van die zijde te omvatten. Dit kwam echter niet tot uitvoering daar de comp. integendeel zelf vuur kreeg van vijand, die blijkbaar reeds een zelfde beweging had uitgevoerd en in het park Merwestein was doorgedrongen. Hier sneuvelde een Res. 1e Luitenant, bataljonsadjutant van I—2 R.W., die zich naar de in het Park Merwestein opgestelde keukentrein van dit bataljon had begeven teneinde in de voeding te voorzien, en aldaar de bediening

School aan rijksstraatweg van Dordrecht naar Willemsdorp nabij snijpunt met Glazenstraat, tot 10 Mei legeringsgebouw van 14 C. Pn. 12 Mei door eigen artillerievuur in brand geschoten.

overnam van een zw. mitr. waarvan de schutter achter het wapen was gesneuveld.

4-II—K.R.A., in stelling gekomen W. van Dubbeldam, gaf om 15.00 en 15.18 twee vuurstoten van 3 minuten af op Z en O. rand van de wijk Krispijn, waardoor hier brand ontstond, doch de vijandelijke druk op II—2 R.W. niet merkbaar werd verlicht.

Gezicht op het Stationsempacement van Dordrecht, gezien van de overweg in de Dubbeldamsche weg. Links de bomen van „Weizicht“.

Het resultaat van de verschillende pogingen was derhalve, dat ook II—2 R.W. in doellijn a tot staan was gekomen en in de verdediging gedrongen.

De R.C., die, hoewel zonder bepaald commando, zich herhaaldelijk bij zijn strijdende troepen vertoonde, zond in de loop van de middag — vernemende dat de vijand bij het Station sterk opdrong — de M.C. van II—2 R.W. naar dit punt teneinde aldaar hulp te verlenen. Zoals wij zagen kwam deze comp. daarop tussen II—1 R.W. en II—2 R.W. in stelling. Voorts dirigeerde de R.C., de pioniers op rijwielen van de C.Pn.—Lt. Div., die omstreeks 15.30 het veer te Papendrecht overstaken teneinde zich naar Kop van 't Land te begeven, naar het station. Toen dit echter in eigen handen bleek te zijn, vervolgden de pioniers hun weg.

De noordzijde van de spoorbaan Dordrecht—Sliedrecht was thans, met inbegrip van het stationsemplacement en een gedeelte van het voorgelegen buiten „Weizicht”, van West naar Oost als volgt bezet ¹⁾:

- in de Z.W. punt van Dordrecht het detachement pontonniers;
- van het viaduct (inbegrepen) tot het station zomede in het voorgelegen buiten „Weizicht”: de tir. compn. van II—1 R.W., de 1 en 2 Depôt Comp. Pont. en het det. Beernink van de 3 Comp. Torp., dat met zijn zw. mitrs. de spoordijk in de richting van de spoorbrug bestreek;
- op en nabij het station: de M.C. en de C. Pag. van II—1 R.W., de Sectie Spoorwegtroepen en de Sectie Ruige van 14 C. Pn.;
- van het station tot de oostrand van Dordrecht: II—2 R.W.

De onderdelen waren sterk dooreengeraakt, de troepen, sedert de vroege morgen van 10 Mei in actie, waren vermoeid en gedrukt door het mislukken van de achtereenvolgende aanvalshandelingen, het verwarde van de toestand en 's vijands meesterschap in de lucht. Verder oefenden het voortdurende schieten in de stad en de geruchten omtrent verraad een demoraliserende werking uit. Tussen de commandanten der wielrijders en der pontonniers bestond geen geregelde samenwerking. De verbinding tussen C.—II—1 R.W. en de Commandant der Hoofdvechtsgroep was zeer gebrekkig, zodat eerstgenoemde zich bij herhaling telefonisch in verbinding stelde met C.—Groep Kil te Puttershoek, die echter slechts steun kon verlenen met artillerievuur.

Te 16.15 gaf 2—I—23 R.A. een vuurstoot van 3 minuten op Krispijn. Te 18.16 gaf deze batterij een vuurstoot van 3 minuten tegen een vijandelijke batterij, die bij de spoorwegvork O. van het station was onderkend. Onmiddellijk daarna werd het vuur tegen Krispijn herhaald. Om 19.40 werden twee vuurstoten afgegeven tegen de verkeersbrug Zwijndrecht/Dordrecht, waarover weder troepenverplaatsingen waren gemeld. Van 22.30 af (de batterij had inmiddels munitie aangevuld) werd deze brug onder storend vuur gehouden. De wijk Krispijn werd derhalve in nam. van 12 Mei concentrisch onder artillerievuur genomen: 13.50—14.00 uit N.O. richting door een sectie van 3—II K.R.A., om 15.00 en 15.18 uit Z.O. richting door 4—II K.R.A., om 16.15 en 18.20 uit Z.W. richting door 2—I—23 R.A. Op verschillende plaatsen braken branden uit. De rechtstreekse vernieling die de projectielen van 7 Veld aanrichtten bleek echter later slechts gering te zijn.

Bij III—2 R.W. en I—2 R.W. was intussen de toestand weinig veranderd. Na doellijn b (de kunstweg Wioldrecht—Kop van 't Land) ten

1) Zie schets 11.

oosten van de spoorweg Dordrecht—Willemsdorp te hebben bereikt en de aangegeven hergroepering te hebben uitgevoerd, bleven de beide bataljons staan. I—2 R.W. had nog steeds geen vijand tegenover zich, III—2 R.W. wisselde vuur met de vijand bij de viersprong Zeedijk—Schenkeldijk. Van het feit, dat Duitse troepen, ter sterkte van 1—2 bataljons met pag. en art. in de rug van III—2 R.W. tussen dit bataljon en de zuidrand van Dordrecht waren doordrongen, bleef C.—III—2 R.W. onkundig. Wel werd door de bataljonsreserve (3—III—2 R.W.), opgesteld in het bedekte terrein van Dordwijk, bij herhaling vuur ontvangen uit de richting van Dordrecht, hetgeen men aan eigen troepen toeschreef. Omstreeks 16.00 werd een stuk pag., dat door de Commandant der bataljonsreserve onder dekking van ½ groep wielrijders, was opgesteld ter beveiliging in de rug, uit de richting van Krispijn overvallen door een aantal op Nederlandse motoren met zijspan genaderde tegenstanders.

De richter van het pag. sneuvelde achter het stuk, de lt. mitr. weigerde na één vuurstoot, waarna het stuk pag. in 's vijands handen viel. Deze opende vervolgens mede uit het buitgemaakte stuk het vuur op de reservecompagnie, 3—II—2 R.W., doch trok, na een kort gevecht, met een door de C.C. uitgezonden patrouille, waarbij de patrouillecommandant, een Res. 1e Luitenant, en een wielrijder sneuvelde en twee wielrijders werden gewond, terug.

Einde van de Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

BOEKBESPREKING

ONDERDRUKKING EN VERZET onder redactie van Mr J. J. VAN BOLHUIS, Prof. Dr C. D. J. BRANDT, H. M. VAN RANDWIJK, Prof. Mr B. C. SLOTEMAKER. Uitg. J. M. Meulenhoff, Amsterdam en v. Loghem Slaterus, Arnhem.

Uitg. J. M. Meulenhoff, Amsterdam.

Van het standaardwerk, dat in omstreeks 44 afleveringen (à f 2.50 per aflevering) de geschiedenis van de overweldiging, de bezetting en de bevrijding van Nederland wil boekstaven, verschenen de afleveringen 3 en 4, die de krijgskundige beschouwingen bevatten betreffende de Meidagen van 1940.

De namen van Generaal-majoor b.d. D. A. van Hilten, hoofd der Sectie Krijgsgeschiedenis van het Hoofdkwartier van de Generale Staf en Generaal-majoor H. F. M. Baron van Voorst tot Voorst, in 1940 Chef van de Staf van het Alg. Hoofdkwartier, voorkomende in de lijst van medewerkers, waarborgen dat hier beschouwingen van hoog gehalte worden geboden en niet de fantasieën, die nog maar al te veel in woord en geschrift de ronde doen.

Nadat de voorgeschiedenis — onmisbaar voor het goed begrip van het dra-

ma der Mei-dagen — hoofdzakelijk is behandeld aan de hand van de werkstukken der sectie Krijgsgeschiedenis kort geleden gepubliceerd in het in De Militaire Spectator (Oct. afl. blz. 556) aangekondigde „Beknopt overzicht van de Krijgsverrichtingen der Koninklijke landmacht”, volgt de eigenlijke oorlog.

Deze wordt beschreven uit het gezichtspunt van het Hoofdkwartier Veldleger. Enerzijds komt zulks de levendigheid der beschrijving ten goede, anderzijds heeft deze zodoende een meer subjectieve inslag dan die in het „Beknopt overzicht”. Wij wijzen in dit opzicht op de beoordeeling in beide werken van de waarschuwing die de O.L.Z. in de avond van 9 Mei aan de ondercommandanten deed toekomen. In het „Beknopt overzicht” (blz. 30) wordt deze als onvoldoende becritiseerd, terwijl de Schr. van de hier gerecenseerde beschouwingen er daarentegen een uitvoerige apologie aan wijdt.

Zo vult het ene werk het andere aan en vormen de besproken afleveringen een belangrijke en ook voor leken aangenaam leesbare bron van kennis tot de militaire gebeurtenissen en hun oorzaken in Mei 1940. Tal van fraaie illustraties verluchten de tekst. C.

MILITAIRE POLITIE

door W. KIST, *Luitenant-Kolonel der Koninklijke Marechaussee, toenmaals fg. Deputy Provost Marshal bij de Nederlandse Troepen in het Verenigde Koninkrijk* *).

„The Corps of Military Police comprises a body of men — wel-known but little understood — who are called upon to perform long hours of arduous duty under the most difficult conditions, both at home and overseas and on the battlefield, in which, in this present war, it is their proud boast to be first in and last out.”

Captain A. Vaughan Lovell—Knight in the History of the Office of the Provost Marshal and the Corps of Military Police.

Inleiding.

De grondbeginselen van de oorlog blijven steeds dezelfde.

De middelen, waarmede de oorlog wordt gestreden, veranderen steeds.

Zo ooit, dan heeft ook de Wereldoorlog de waarheid hiervan weder aangetoond. Nu kunnen wij zeggen, dat de middelen waarmede en de wijze waarop deze oorlog gestreden is, er zijn geweest, waarvan men in de dertiger jaren zich slechts een vage voorstelling heeft kunnen maken.

De techniek heeft in vele opzichten een ongekende vlucht genomen, waar uiteraard in de eerste plaats de technische wapens profijt van hebben getrokken. Echter heeft zulks de meer klassieke wapens niet onberoerd gelaten en ook zij wisten zich aan te passen aan nieuwe mogelijkheden, niet alleen ter wille van eigen efficiency, doch vooral ook terwille van de in de strijd zo nodige samenwerking met andere wapens.

Laten wij hier als voorbeelden noemen het enorme gebruik dat door de infanterie is gemaakt van gemechaniseerd vervoer; de meest uiteenlopende moderne werktuigen, waarvan de pioniers zich bedienden; de wijze waarop de geneeskundige dienst gebruik heeft gemaakt van de ontwikkeling der wetenschap en van moderne vervoersmogelijkheden.

Wij twifelen er niet aan, of het zal de lezer alles min of meer bekend zijn.

Hieronder willen wij echter in beschouwing nemen een onderdeel van het leger, waarop in het algemeen de aandacht minder valt, doch dat gedurende de Wereldoorlog een zo radicale verandering heeft ondergaan ten aanzien van het gebruik dat ervan gemaakt is geworden en daardoor noodzakelijk in haar organisatie, dat wij menen goed te doen de aandacht hierop te vestigen.

Het betreft hier de militaire politie, een onderdeel, wapen of korps, hoe men het noemen wil, dat de eer heeft zich in alle legers te mogen rekenen tot de oudste onderdelen.

Reeds de oude Romeinen hadden hun bijzondere politietroepen langs de heirwegen, waarlangs zij versterkte posten betrokken.

In Groot-Brittannië wordt in het begin van de 16e eeuw gesproken over „Provost men”, en in de „Articles of War” van Hendrik VIII wordt reeds gesproken over een „Provost Company”.

*) Dit artikel werd geschreven in Mei 1946.

In Frankrijk lezen wij het eerst van militairen, die politiediensten verrichten, in de 15e eeuw. Hier waren het de „Marechaux de France”, die met hun „lieutenants” door het land reisden en in naam van de Koning van Frankrijk recht deden en vonnissen ten uitvoer legden. Eenzelfde functie vervulden zij in het leger. Dit instituut, waaraan naar men algemeen aanneemt de Nederlandse benaming „Marechaussee” te danken is, ontwikkelde zich later tot een meer stationnaire organisatie, welke, afgezien van de nodige hervormingen, welke werden gesteld door de eisen des tijds, intact bleef tot de Franse revolutie. Deze vaagde ook dit „institute du vieux régime” weg, doch al spoedig zagen de nieuwe regeerders in, dat het oude instituut van de „Marechaux de France” te kostbaar voor hen was om het zo maar geheel te doen verdwijnen. Napoleon in het bijzonder was hiervan overtuigd, en, hoewel zelf kinder der revolutie zijnde, was een van zijn eerste daden na aan de macht gekomen te zijn, om aan de Generaal Radet de opdracht te verstrekken tot het formeren van een „Gendarmerie”.

Tijdens de Franse overheersing werd het instituut der Gendarmerie ook in ons land ingevoerd en uiteraard aanvankelijk met wantrouwen ontvangen. Immers het kwam van de overheerser, het vervloekte regime.

Doch zoals het in 1796 in Frankrijk was gegaan, zo ging het in 1815 in ons land. Het nieuwe Nederlandse bewind nam het instituut der Gendarmerie over, zij het onder de oude Franse naam van Marechaussee. Zijn taak bleef tweeledig, n.l. juist als in Frankrijk het uitoefenen van zowel de burger- (onder bepaalde voorwaarden) als de militaire politie. Toen wegens de moeilijkheden met België ons leger in de Zuidelijke Provinciën werd geconcentreerd, waren hierbij dan ook ingedeeld Brigades Marechaussee, welke de militaire politiedienst verrichtten. Wij hebben in ons land echter nooit de consequenties van de dubbele taak der Marechaussee — gedeeltelijk burger, gedeeltelijk militaire politie — geheel aanvaard. Ten dele zal dit wel te wijten zijn geweest aan financiële overwegingen, ten dele waarschijnlijk ook aan de omstandigheid, dat men in de 19de eeuw en het begin der 20 eeuw de taak der militaire politie zo eng zag, dat de legerleiding hiervoor niet veel interesse had. Voor de militaire functies heeft men nooit afzonderlijk personeel uitgetrokken, met gevolg: onvoldoende bekend en bekwaam voor deze dienst, geen interesse en derhalve verwaarlozing.

Gedurende de mobilisatie van 1914 tot 1918 is dit zich dan ook danig gaan wreken. Personeel voor militaire politiediensten moest vrij worden gemaakt uit de burgerpolitiedienst met als gevolg conflicten tussen de betrokken regeringsdepartementen en gedeeltelijk miscrediet van de Marechaussee. De grond van dit alles lag echter niet bij het personeel, doch in de foutieve organisatie. Tenslotte werd de toestand zo onhoudbaar, dat de regering in 1917 er toe overging een nieuwe organisatie in het leven te roepen, welke uitsluitend bestemd zou zijn voor de dienst der militaire politie, een organisatie, waaruit later is voortgekomen het zelfstandige Korps Politietroepen, onder een eigen commandant. Zo was de toestand toen op 10 Mei 1940 de oorlog in Nederland uitbrak, zij het dat men op het laatste ogenblik nog getracht heeft de Marechaussee weder in te schakelen; het was toen echter reeds te laat.

Bij de wederopbouw van ons leger, waarmede in 1945 een begin werd gemaakt, is men voor wat de militaire politiedienst betreft, weder

teruggekeerd tot de toestand van vóór 1917, met dien verstande, dat thans een afzonderlijk gedeelte der Koninklijke Marechaussee zal worden bestemd voor de militaire politiediensten.

Het zou buiten het bestek van deze verhandeling liggen om ook de organisatie der militaire politie in andere landen te behandelen. Zoals reeds gezegd, in de meeste continentale landen was zij gebaseerd op het Franse systeem. Genoeg, te constateren, dat haar organisatie in alle legers voorkomt. Napoleon zeide reeds: „Geen goed leger is bestaanbaar, zonder dat daartoe een goede en uitmuntend gedisciplineerde politiemacht behoort.” En op dit punt scheen hij het volkomen eens te zijn met zijn grootste tegenstander, de Hertog van Wellington. Beide grote legeraanvoerders zagen de noodzakelijkheid in van wat laatstgenoemde als regel betitelde met: bloody provost”.

Taak van de Militaire Politie (M.P.).

Als algemene en voornaamste taak mag worden vermeld, dat de M.P. belast is met het *helpen* handhaven van de tucht en orde in het leger, samengevat onder: de krijgstucht. Laat het hier uitdrukkelijk worden vastgesteld, dat de M.P. er niet in de eerste plaats is om de krijgstucht te handhaven en hiervoor ook niet verantwoordelijk is. Het zijn in de eerste plaats de commandanten der onderdelen, die hiervoor verantwoordelijk zijn. De M.P. *helpt* hen hierbij, zoveel als nodig is. Het is ons meerdere malen gebleken, dat hieromtrent bij verschillende commandanten misvatting bestond, in zoverre dat zij het nodige toezicht buiten dienst gaarne overlieten aan de politietroepen. Wij achten dit een geenszins gezonde toestand, waarbij noch de krijgstucht, noch het aanzien der commandanten, noch dat der M.P. is gebaat. De M.P. is de commandanten van onderdelen en eenheden slechts behulpzaam, met hun volle instemming, ook tegenover de troep, doch zij mag niet zijn — zoals de politietroepen voor de oorlog door de troep vaak werden gezien — de kwade pier, somtijds bijgenaamd de „kozakken”.

Meerdereren behoren de troep niet te waarschuwen voor mogelijk toezicht houdende M.P., doch zij behoren hun ondergeschikten erop te wijzen, dat zij zich ook buiten dienst hebben te gedragen overeenkomstig de burgerlijke en militaire beleefdheidsvormen en de eisen van de krijgstucht en als zij dat niet doen, en zij worden gezien door meerderen of M.P., deze de plicht hebben hen hierop te wijzen en zo nodig rapport op te maken. De troep moet worden bijgebracht, dat de M.P.-man er niet is om hun onaangenaam te zijn, maar om hen in hun eigen belang te waarschuwen op tekortkomingen, teneinde de goede gang van zaken te bevorderen en om te voorkomen, dat de slechte elementen in het leger dit in discredit brengen bij de burgerij. Een goed voorbeeld, een waarschuwend woord en zo nodig een melding aan de betrokken commandant als het eerste niet helpt. De vriend van de soldaat, ook een hulp voor hem, dat is wat de M.P.-man moet en wil zijn. En als zodanig zullen ook in de eerste plaats alle meerderen hem moeten beschouwen en steunen in zijn taak. De commandanten van onderdelen mogen niet in hem zien een lastpost, doch moeten in hem vinden een steun bij de moeilijke taak, die zij hebben te vervullen bij de opvoeding van de soldaat. Op deze wijze kan — de practijk heeft het bewezen — de M.P.

een niet te schatten steun voor hen zijn. Anderzijds „fair play”. De M.P. moet zich begrijpend tonen tegenover de soldaat, hem terecht helpen, aanwijzingen geven, waarschuwen, royaal optreden, in het algemeen zich welwillend tonen; eerst als dit geen succes heeft, zal zij tot andere maatregelen moeten overgaan. Mensenkennis en beleid zijn een der voornaamste zaken, waarmede de M.P. dient te zijn uitgerust. En het is verwonderlijk hoe goed dit alles bij 99 % van de soldaten werkt. Wij pleiten hier allerminst voor slapheid in optreden, doch men vangt nu eenmaal meer vliegen met honing dan met azijn.

Is de M.P. op deze wijze een steun voor de troepencommandanten bij de handhaving van de krijgstucht buiten de kazerne, anderzijds dienen de troepencommandanten het personeel der M.P. te steunen bij de uitoefening van hun taak. Geen concurrentie en miskennis tussen beiden, doch samenwerking en onderlinge hulp bij de opvoeding van de soldaat, de handhaving van de krijgstucht en de somtijds nodige bescherming van de soldaat tegen hemzelf.

Dit mag wel genoemd worden de voornaamste — niet in enig algemeen voorschrift omschreven, doch in alle legers erkende — taak der M.P. waardoor voor haar binnen de legerorganisatie een breed arbeidsveld is weggelegd.

Onze voorschriften zijn hieromtrent buitengewoon sober, ten dele begrijpelijk, doch in een moderne legerorganisatie, gezien in het licht der huidige verhoudingen, naar wij vermenen niet meer verantwoord.

Het in 1940 geldende Nederlandse Velddienst Voorschrift, Deel II, Hoofdstuk XI, is gewijd aan de politiedienst. Art. 586 geeft een overzicht van wat aan de politietroepen kan worden opgedragen.

Opvallend is, dat hoewel het volgende hoofdstuk van het Voorschrift Velddienst Deel II is gewijd aan de organisatie van het verkeer, de M.P. hierin met geen woord is genoemd, tenzij men als zodanig art. 611 wil beschouwen.

Alles is zeer summier en algemeen gehouden en uit de tekst spreekt duidelijk, dat de politietroepen in ons leger in 1940 uitsluitend werden gezien als een *uitvoerend lichaam zonder een eigen initiatief*. Hiervoor waren trouwens ook geen organen aanwezig in de staven en het aantal politietroepen was veel te zwak. Wij hadden in dit opzicht verzuimd de lessen te trekken uit de praktijk van de grote oorlog.

Vergelijken we deze voorschriften met die van het Britse leger in 1917, dan is er merkwaardig veel overeenstemming.

Het is ongetwijfeld de in de eerste wereldoorlog opgedane ervaring, dat men in het Britse leger in de tussenliggende periode deze voorschriften terdege heeft herzien, met als gevolg dat toen het Britse leger in 1939 te velde ging, de „General duties for the Corps of Military Police” als volgt waren omschreven:

- a. The detection of crime and the arrest of offenders.
- b. *The maintenance of order under all circumstances.*
- c. The collection of stragglers.
- d. The custody of prisoners of war until their transfer to the railhead or to a P.O.W. camp.
- The protection of the local inhabitants against acts of violence on the part of soldiers or followers.

- f. Taking measures to prevent troops getting into contact with undesirable characters - prostitutes, enemy agents, provocateurs, etc.
- g. Civilians found within the lines without passes or identity cards.
- h. Plundering, marauding and looting.
- j. Careless talk and the apprehension of anyone giving military information.
- k. Check posts and R.T.O. duties at important railway stations.
- l. Motorized patrols on the main roads with flying squads in reserve.
- m. *The corrections of personnel slackness in soldiers away from the parental eye of their unit and maintaining thereby a high morale.*
- n. The checking and apprehension of absentees and deserters.
- o. Very close co-operation and liaison with the civil local police has to be maintained.
- p. Checking soldiers of all ranks in the performance of their duty.
- q. (I) Traffic control (speeding, unnecessary use of petrol, wear of tyres, dangerous driving, march discipline and unauthorized use of W.D. vehicles).
(II) Traffic control (maintenance of route organization, road reconnaissance and reports, controlling W.D. traffic, especially on troop movements).
- r. Security patrols for Army H. Q. formation and vulnerable points.

De aandachtige lezer zal hebben opgemerkt, dat naast nieuwe taken, de punten k t/m r een gedeeltelijk nieuw element brengen in de taak der M.P. en een veel verder reikende greep hebben. Het is het offensieve element dat is doorgebroken, hetwelk aan de M.P. een meer werkzaam aandeel geeft in het leger.

Ontwikkeling tijdens de wereldoorlog.

Uit de beginselen, zoals deze bij het uitbreken van de Wereldoorlog voor de M.P. golden, haar organisatie en de ervaring gedurende de oorlog opgedaan, kunnen wij belangrijke gevolgtrekkingen maken en leerzame lessen trekken. Allereerst dit: de omvang van de taak, welke in 1939 aan de M.P. was gesteld, bleek al spoedig te kort te schieten bij wat in de praktijk aanstonds van haar werd gevraagd. Al spoedig bleek, dat niet alleen in de verschillende operatietonelen, doch ook in het achterland een tevoren ongekende behoefte ging bestaan aan politietoezicht. Oorzaak hiervan was, dat naast de samenstelling der legers, waarbij vogels van diverse pluimage na slechts de hoognodige training te hebben ontvangen, werden ingelijfd, ook een zo groot aantal burgers in de oorlogvoering werd betrokken, dat binnen het algemeen militair verband een maatschappij op zichzelf ontstond, welke speciaal toezicht vereiste. Zulks bracht mede niet alleen speciaal toezicht en bewaking, doch daarenboven kwam al spoedig naar voren de noodzakelijkheid van het instellen van wat in het Britse leger werd

betiteld met een „Special Investigation Branch”, welke het beste te vergelijken is met een speciale recherche. Haar meer bijzondere taak lag op het gebied van het opsporen van deserteurs en misdadigers (militairen en een bepaalde groep van burgers), alsmede uit het doen van onderzoeken naar, en het zo mogelijk voorkomen van misdrijven, verband houdende met de oorlogvoering.

Werd reeds voor het uitbreken van de oorlog van bevoegde zijde de noodzakelijkheid gepropageerd van nauwe samenwerking tussen militaire politie en burgerpolitie-instanties, iets wat nog lang niet in alle politiekringen wordt erkend, thans is wel overduidelijk gebleken hoe het in beider belang is om nauw samen te werken. De misdaad kent geen grenzen en het is derhalve onlogisch voor een bepaalde categorie van politie een nauwe grenslijn af te bakenen, waarbinnen zij zich met uitsluiting van alle andere organen zal bewegen en waarbuiten zij geen bemoeienis heeft. Ook hier tussen verschillende politie-organen in den lande geen concurrentie, doch samenwerking.

Een tweede factor, waarmede de legerleiding aanstonds rekening had te houden, was de regeling van het verkeer van de zo sterk gemotoriseerde eenheden. Hiervoor werd wederom een ernstig beroep gedaan op het personeel der M.P. en de practijk leerde al spoedig, dat men bij lange na niet voldoende personeel hiervoor beschikbaar kon stellen. Toch was een goede verkeersregeling de enige wijze, waarop een ongestoord verkeer langs de wegen gewaarborgd kon worden. Men moet deze dienst vooral niet onderschatten. Het betreft hier niet slechts de verkeersregeling op kruispunten van wegen, de z.g. verkeersagenten, doch een verkeerscontrôle over honderden km wegen met als doel het ongestoord gebruik van de verschillende categorieën van weggebruikers langs deze wegen. Het is inderdaad hier de contrôle op het gehele verkeer, met het doel om een vlotte verplaatsing van troepen en voorraden te bevorderen en te vergemakkelijken. De oorspronkelijke bedoeling was het handhaven van — en volgens een bepaald systeem toezicht uitoefenen op — het verkeer, speciaal in die gevallen, waarin van bepaalde wegen moet worden gebruik gemaakt, b.v.:

- a. door oprukkende en terugtrekkende troepen;
- b. voor bevoorrading;
- c. door bepaalde onderdelen (b.v. Rode Kruis);
- d. door burgerlijke autoriteiten, betrokken bij de landsverdediging;
- e. door evacuées.

Hoe deze dienst zich alras uitbreidde moge blijken uit de volgende cijfers:

Traffic Control in het Britse leger werd opgericht in Juli 1940, daartoe gemachtigd door het „War Office” en bestond toenmaals uit enkele honderden officieren en duizenden manschappen, overgeplaatst uit alle onderdelen van het leger. De eenheid was de compagnie, elke compagnie onderverdeeld in secties.

Een kader van 500 W.O.'s en N.C.O.'s van het C.M.P. werd daaraan toegevoegd. Op 10 October 1940 werd beslist, dat T.C. in het C.M.P. zou worden opgenomen en daarvan een nieuw onderdeel zou gaan vormen, n.l. C.M.P. (T.C.). Deze verkeerscontrôle, welke zich uitstrekt tot in de voorste lijn, doch haar zwaartepunt vindt in het etappen-gebied, heeft zich vooral in de latere jaren van de oorlog tijdens de

snelle opmarsen ontwikkeld tot een zelfstandig voor de troepen onmisbaar apparaat. Duizenden voertuigen van allerlei categorieën hebben bij dag en nacht, merendeels zonder dat de bestuurders voorzien waren van kaarten, onder de meest moeilijke omstandigheden hun doelen bereikt, dank zij de organisatie van de M.P. verkeerscontrôle. Zij deed dit door een systeem van:

- a. convoyering;
- b. contrôle punten;
- c. verkeersagenten;
- d. hulp aan de burgerpolitie;
- e. het verstrekken van inlichtingen over wegen en het gebruik hiervan aan de Staf;
- f. patrouilles;
- g. weg-aanduiding;
- h. speciale verkeersmaatregelen bij:
omleidingen, défilé's, rivierovergangen, bivakplaatsen, spoorwegen, auto-eindpunten, munitie-opslagplaatsen, verzamelplaatsen, enz.

Onderstaande getallen geven een beeld van wat er al zo verricht moest worden om het ongestoorde verkeer van een leger op het Westelijk operatietoneel te verzekeren.

Op D-day werden aan land gezet:

personeel	59.356
voertuigen	8.851
voorraden	1.870 ton

Op D + 50 (25 Juli) waren aan land gebracht 152.499 voertuigen. Teneinde een snelle doorvoer van dit personeel en materieel mogelijk te maken, moesten in de gehele „Beach Head” richtingsseinen worden opgericht. Wat deze organisatie betekent wordt meer duidelijk wanneer men bedenkt dat in die Beach Head, 20 × 12 mijl groot, 305 376 voertuigen werden geteld in 7 dagen, dat is 43.600 gemiddeld per dag. Op één dag werd een maximum gehaald van 18.836 voertuigen, welke de viersprong van wegen bij Tierceville passeerden, hetgeen betekent gemiddeld 785 voertuigen per uur, of 1 voertuig iedere 4 seconden per 24 uur; 86% hiervan passeerde in de 17 uren daglicht, 14% in de 7 uren duisternis. In een rapport hieromtrent lezen wij:

„This proves that vehicles must have been kept moving, a credit largely due to the untiring efforts of the Military Police, who worked unceasingly through hot weather and dust, almost creating desert conditions.”

Het was tijdens de opmars door Frankrijk en België heel gewoon, dat een gehele divisie werd verplaatst binnen 24 uur nadat het bevel hiervoor ontvangen werd.

Een derde punt, dat wij hier nog ter sprake willen brengen is de samenwerking van de M.P. met de burgerpolitie in grote steden waar troepen gelegerd zijn, vooral in vreemd en vijandelijk gebied en de ten dele daarmee verband houdende veldveiligheid. Ook in deze opzichten heeft de practijk van de oorlog haar eisen gesteld. Niets werkt meer ontbindend op de troep dan het verblijf in dichte bevolkingscentra, met de zich daar bevindende onguere elementen en de verleiding biedende gelegenheden. Wil men verhoeden dat het moreel en de ge-

zondheidstoestand van de troep hierdoor beïnvloed worden, dan zal men hiertegen aanstonds maatregelen moeten nemen, maatregelen op welker uitvoering wederom dient te worden toegezien door de M.P. Uiteraard is haar sterkte hiervoor geheel onvoldoende en zij zal zich voor een goed deel moeten verlaten op de medewerking van de burgerpolitie ter plaatse. Dit niet zo zeer voor wat betreft het toezicht op de militairen zelf, als wel het toezicht op de voor de burgerbevolking getroffen bijzondere maatregelen. Het hieromtrent te plegen ambtelijk overleg en de contrôle op de uitvoering is weder de taak van de M.P. Haar taak betreft hier in hoofdzaak het op de hoogte houden van de algemene commandant omtrent de geest der bevolking; het zoveel mogelijk voorkomen, dat de burgerbevolking een ongunstige invloed uitoefent op de militairen; het correct gedrag van de troepen; de regeling van het militair verkeer door de bevolkingscentra; het uitvoeren van routine orders; het tegengaan van prostitutie en het toezicht op sanitair gebied; het toezicht op de verkoop van sterke drank en op verboden gelegenheden; de regeling van het toezicht op ongunstige elementen, spionnen, 5e colonne enz.

Indien bij de organisatie der staven voorzien is in een afzonderlijke veldveiligheid, zal het eveneens tot de taak der M.P. behoren, om nog meer dan anders, speciaal in de bevolkingscentra met deze dienst nauw samen te werken. Immers de vijand zal in het bijzonder in de grote steden agenten onderbrengen, welke hem van bijzonder nut kunnen zijn, terwijl anderzijds eigen deserteurs zich bij voorkeur hier zullen schuilhouden. In het bijzonder zal in verband hiermede de M.P. zich bezig moeten houden met het controleren van de verschillende uitgegeven algemene en bijzondere identiteitskaarten en passen, zowel van militairen als, zo nodig, van burgers. Stationsemplacementen, aanlegplaatsen van schepen, ingangen van kazernes, hotels en stafkwartieren zijn hiervoor als regel de aangewezen plaatsen. In de havens werd dit toezicht en de algemene bewaking zo vergroot en nam zulke afmetingen aan, dat men overging tot het instellen van een afzonderlijke Militaire Havenpolitie.

Vorenstaande en vele diensten op ander gebied maakten, dat al spoedig een zo grote vraag ging ontstaan naar M.P., dat hieraan met de beschikbare sterkte bij lange na niet meer kon worden voldaan. Ter illustratie laten wij weder enige cijfers volgen:

Bij het begin van de oorlog waren er in de Britse Strijdkrachten onder de wapenen 681.000 man; er waren 21.000 vrouwen in uniform. Op 30 Juni 1945 waren deze aantallen gestegen tot 5.896.000 en 640.000. In Augustus 1939 was de totale sterkte van het Corps of Military Police 584 man, inclusief de veldformaties, hetwelk door aanvulling met dienende soldaten, reservisten, T.A. reservisten en burger politiemannen bij het uitbreken van de oorlog een totale sterkte voor het C.M.P. opleverde van 4.212. Aan het einde van de oorlog was dit aantal ruim verachtvoudigd en gestegen tot 35.000 man.

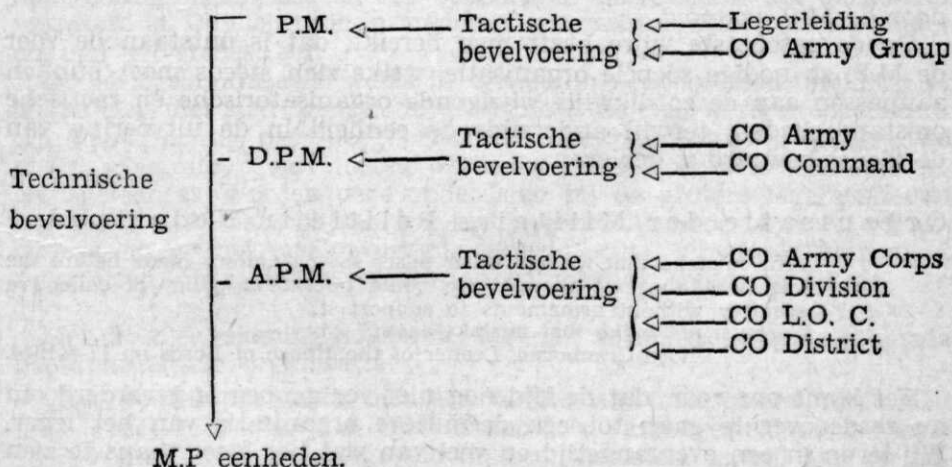
Het is duidelijk, dat deze vermeerdering in taak en sterkte medebracht niet alleen een gewijzigde organisatie, maar ook geheel andere verhoudingen. We zien dan ook hoe tijdens de oorlog de M.P. uit-

groeide tot een zelfstandig wapen met een afgeronde taak en eigen verantwoordelijkheid.

Het personeel was, naar de omstandigheden dit geboden, gemotoriseerd, gemechaniseerd, „seaborne” of „airborne”, en er was geen operatie van belang, waarbij M.P. ontbrak.

Uiteraard drukte de gewijzigde organisatie haar stempel op de leiding en op de commando-voering. De gespecialiseerde taak der M.P., het onafhankelijk karakter van haar dienst, en de verscheidenheid van eenheden waarbij zij was ingedeeld, hebben er in de eerste plaats toe geleid, dat men is blijven vasthouden aan het principe dat er een korpsleiding moet zijn, verantwoordelijk voor de goede technische uitvoering van de dienst onder alle omstandigheden. Aan het hoofd hiervan staat de Provost Marshal, die rechtstreeks verantwoording verschuldigd is aan de legerleiding. Voorts zijn bij de staven van alle grote eenheden tot in de divisie, ingedeeld provoost-officieren, respectievelijk met de titel van Provost Marshal, Deputy Provost Marshal of Assistant Provost Marshal, die voor de technische uitvoering van hun dienst rechtstreeks verantwoording schuldig zijn aan hun onmiddellijk bovengestelde „Provost Officer”, terwijl zij tactisch onder de bevelen staan van de commandanten van de eenheden of commando's, waarbij zij zijn ingedeeld.

Hiermede ontstaat de volgende figuur:

Deze officieren zijn z.g. „Provost Staff Officers”. Zij zijn belast met de Stafdienst en contrôle op de uitvoering van de voor de M.P.-eenheden gegeven bevelen. Door hen wordt nauw contact onderhouden met de commanderende officieren der onderdelen van de eenheid, waarbij zij zijn ingedeeld. Zij mogen nooit afwachten of hun vanwege de C.O. der eenheid, of diens Chef van de Staf orders voor de dienst der M.P. worden gegeven, doch zij zullen binnen hun dienstkring de bevelen ontwerpen, welke voortvloeien uit de uitgegeven tactische bevelen, deze — indien het geen routine-orders betreft — voorleggen aan de Chef van de Staf van hun eenheid en voor de uitvoering hiervan verantwoordelijk

zijn. Dit brengt mede, dat zij een voortdurende contrôle uitoefenen over de onderdelen der M.P., welke tot de eenheid behoren of hieraan zijn toegevoegd. Aan deze „Provost Staff Officers” is een aantal eenheden der M.P. toegevoegd als in de organisatie van A. Group, Army, Army Corps, Division aangegeven, dan wel naar behoefte benodigd (L.o.C., Landing Beach, Occupation Force). Deze eenheid is in het Britse leger de „company”, in het Amerikaanse leger het „batallion”. De „company” is zo georganiseerd, dat zij in een aantal „self contained sections” uiteen kan vallen. Gedurende de oorlog bleek de organisatie van 1939, waarbij, behalve een compagniescommandant, overigens geen Officiëren bij de compagnie waren ingedeeld, niet langer te handhaven. De dienst in de compagnie werd te veel omvattend, er werden grote tactische en technische eisen gesteld, dan dat de tot de compagnie behorende „Provost Sergeant-Majors” dit werk aan konden. Overgegaan is toen tot het vervangen der P.S.M.’s door 2 Luitenants, die thans deel uitmaken van de organisatie.

De uitvoering van de politiedienst geschiedt op orders en onder rechtstreeks toezicht van de compagniescommandanten. Deze zijn hiervoor uitsluitend verantwoording schuldig aan de „Provost Staff Officier”, die tegenover hen, zowel de P.M. als de C.O. der eenheid vertegenwoordigt. Zonder zijn toestemming en buiten tactische noodzakelijkheid mogen de troepenofficiëren der M.P. niet afwijken van de door hem gegeven bevelen. Hiermede is de kring van het zelfstandige optreden en die der eigen verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de dienst door de M.P. voltooid.

Op de geschetste wijze heeft men bereikt, dat is ontstaan de voor de M.P. zo nodige soepele organisatie, welke zich steeds moet kunnen aanpassen aan de zo dikwijls wijzigende organisatorische en tactische omstandigheden, terwijl anderzijds de eenheid in de uitvoering van de dienst bewaard is gebleven.

Organisatie der Militaire Politie in Nederland.

„The mistake that we and other peace loving nations made before the war, was, that we thought we could operate a policy of collective security without armaments to support it.
We must not make that mistake again.”

Lord Cranborne, Leader of the House of Lords op 17-4-1944.

Het komt ons voor, dat de tijd nog niet ver genoeg is gevorderd om nu reeds over te gaan tot een definitieve organisatie van het leger. Wij leven in een overgangstijd en veel van wat het leger thans te zien geeft, moet geacht worden te zijn van tijdelijke aard. De politieke, technische en economische eisen en mogelijkheden zullen te zijner tijd hun rol spelen, en ook dan zullen wij het nog niet helemaal zelf voor het zeggen hebben.

Onderstaande beschouwingen over de organisatie der M.P. in ons leger kunnen dan ook nog slechts globaal zijn en alleen zodanig geformuleerd, dat zij — uitgaande van de hoger ontwikkelde grondgedachte — in vrijwel iedere organisatie passen, daar de grondprincipes steeds dezelfde blijven. Daarenboven houden wij er rekening mede, dat de M.P. geïncorporeerd is in het Wapen der Koninklijke Marechaussee, een in velerlei opzichten gelukkige omstandigheid, wanneer wij reke-

ning houden met de voor ons land nu toch wel algemeen erkende eis om een militaire grensbewaking te onderhouden. Verenigd in één Korps zijn èn de belangen van de dienst, èn de materiële belangen van het personeel beter gewaarborgd, dan bij twee afzonderlijke kleinere korpsen. Wij laten hierbij dan verder de traditie buiten beschouwing.

De M.P. heeft zowel een vredes- als een oorlogstaak; zij heeft dit gemeen met b.v. het Wapen der Genie en de Geneeskundige Dienst. Eerstgenoemde taak bestaat uit de uitvoerende politiedienst in het vredesleger, met daarnaast de opleiding van de oorlogseenheden. De oorlogstaak omvat de uitvoerende politiedienst in het leger op oorlogsvoet. Twee taken, welke aanmerkelijk verschillen, maar toch ook weer in elkaar vloeien en ook gemakkelijk over moeten kunnen gaan. Er dient derhalve onderscheid te worden gemaakt tussen vredes- en oorlogs-onderdelen, niet slechts door de aard der werkzaamheden, doch ook ten aanzien van hun organisatie en dislocatie.

In de vredesorganisatie zijn het vooral de provoost en politiaire bewakingsdiensten, welke op de voorgrond treden, diensten ten behoeve van de vredesonderdelen en oefeneenheden, de staven, dienstvakken en militaire installaties. Zowel uit een oogpunt van doelmatigheid als om organisatorische redenen zal het personeel dezer onderdelen moeten bestaan uit beroepsmilitairen, c.q. ten dele capitulanten. De organisatie dient voorts zodanig te zijn, dat een gemakkelijke overgang van vredesnaar oorlogsorganisatie en een behoorlijke encadrering van de laatste verzekerd is. De dislocatie in vredestijd zal moeten zijn overeenkomstig die van het vredesleger.

De oorlogsorganisatie, welke in verhouding een grote uitbreiding in onderdelen met zich brengt, zal grotendeels moeten worden opgebouwd uit dienstplichtig personeel, officieren inbegrepen, terwijl hieraan de nodige ruggesteun zal moeten worden gegeven door een kern van beroepspersoneel. Worden deze onderdelen bij de grotere legereenheden ingedeeld, daarnaast blijven ook in het gemobiliseerde leger de vredes-onderdelen, zij het met gewijzigde samenstelling, hun taak territoriaal voortzetten. Hier vloeien vredes- en oorlogstaak weder in elkaar.

Met dit alles rekening houdende, valt dan de aandacht op de volgende hoofdpunten der organisatie:

- a. Vredesonderdelen met een territoriale taak, nauw verbonden met de territoriale legercommando's, samengesteld uit beroepsmilitairen, ev. aangevuld met capitulanten, terwijl aan dienstplichtigen, die zulks verzoeken, kan worden toegestaan na het voltooien hunner opleiding in de M.P.-eenheden der Marchaussee, na te blijven dienen op bijzondere voorwaarden.
- b. Oorlogsonderdelen, ingedeeld bij de grote eenheden, samengesteld uit dienstplichtigen, aangevuld met beroepskader.
- c. Indeling van Provoost Staf Officieren bij de Staven van hogere commandos en eenheden.
- d. Indeling van Subalterne Officieren bij de onderdelen der Marchaussee.
- e. Vredesonderdelen voor zoveel nodig, oorlogsonderdelen geheel gemechaniseerd en „selfsupporting”.

- f. Benoeming van eenheden, functionarissen en de onderscheidingstekenen overeenkomstig die in gebruik bij onze bondgenoten.
- g. Een commando-verhouding als in schema aangegeven.

Recruterings en opleiding.

Allereerst een waarschuwing: de mening, die wij wel eens hebben horen verkondigen, dat de militaire politiemans een optelsom is van een goed militair + een goed politie-agent, is onjuist, daar zij onvolledig is. Behalve deze eigenschappen dient hij te beschikken over een grote gespecialiseerde technische kennis, een hoog moreel en een uitstekende gezondheid; bovenal begrip van de soldaat en van de eisen, die de krijgsmacht onder de verschillende omstandigheden stelt.

Het is niet alleen het doen nakomen van wettelijke voorschriften en bevelen, maar in de eerste plaats de ontdekking en het zo veel mogelijk wegnemen van de oorzaken welke tot de misdaad leiden. In het leger nu vindt de M.P. hiervoor veel meer gelegenheid dan de politie in de burgermaatschappij. Hierin ligt in de eerste plaats de taak van de M.P. Haar doel moet zijn het geven van hulp en raad aan de soldaat, hem te waarschuwen voor en het doen ophouden van kleine overtredingen, het rapporteren van hen die willens en wetens overtredingen begaan en het tijdig ingrijpen in geval van het ontdekken van meer ernstige overtredingen, welke de discipline, het moreel en de veiligheid van het leger in gevaar zouden kunnen brengen. Dit alles stelt aan de M.P.-man hoge eisen.

Wij zijn van mening, dat rechtstreekse recruterings niet tot het doel leidt en geven de voorkeur aan het bestendigen van de methode, zoals deze vroeger voor de Koninklijke Marechaussee en het Korps Politietroepen werd gevolgd, n.l. vrijwillige aanmelding en selectie na het volbrengen van de gehele of gedeeltelijke eerste oefening. Men zou het kunnen noemen dienstplicht op voet van vrijwilligheid en onder bijzondere voorwaarden. De aspiranten hebben dan met het militaire leven kennis gemaakt, weten wat er van hen wordt verwacht, terwijl over hen als militair en over hun karakter reeds een oordeel kan worden uitgesproken.

Een speciale opleiding van 6 maanden, daarna aan het Depôt Koninklijke Marechaussee, moet voldoende worden geacht. Indien hieraan behoefte bestaat, zouden aan deze categorie van dienstplichtigen bijzondere materiële voordelen kunnen worden toegekend. Anderzijds zal voor velen de mogelijkheid om bij gebleken geschiktheid over te gaan naar het beroepskader der Koninklijke Marechaussee, reeds voldoende perspectieven openen om tot aanmelding over te gaan. Aan de meest geschikten van iedere lichte Marechaussee kan de gelegenheid worden geopend om over te gaan naar het beroepskader, al dan niet als capitulant, naar gelang er te veel of te weinig gegadigden zijn. Voor hen zal een voortgezette opleiding op een kaderschool Marechaussee wenselijk zijn. Op deze wijze wordt niet alleen de aanvulling van jong personeel verzekerd, doch men kan tevens een keuze doen uit de beste voor overgang naar het vaste kader. Aan deze kaderschool Marechaussee dient ook de

opleiding voor onderofficier der Koninklijke Marechaussee te geschieden. Voor de officiersencadrering zal men officieren en reserve-officieren moeten overhevelen van andere wapens, nadat zij hierbij hun geschiktheid hebben doen blijken. Opleiding tot officier der Koninklijke Marechaussee van huis uit menen wij om meer dan één reden te moeten verwerpen. De opleiding der dienstplichtigen dient te zijn een *eenheidsopleiding*, waarmede wij bedoelen: de gehele lichter Marechaussee wordt aanvankelijk opgeleid voor de provoostdienst, welke dienst alles omvattend is. In het verband der lichten (nog te rekenen op 15) worden dan om de gedachten te bepalen de eerste 7 lichten bestemd voor compagnieën provoost. De 8e t/m de 11e lichter worden bestemd voor de compagnieën verkeerscontrôle, terwijl de 12e t/m de 15e lichter worden bestemd voor bewakingsdiensten. Naarmate de man tot een oudere lichter gaat behoren, wordt er derhalve minder van hem vereist, zowel technisch als lichamelijk.

Van belang is nog te overwegen op welke wijze het dienstplichtig personeel der Koninklijke Marechaussee de politie-vakkennis kan onderhouden. Het wil ons voorkomen, dat herhalingsoefeningen alleen niet tot dit doel zullen leiden. Het zou daarom aanbeveling verdienen en ook zeer de animo van candidaten vergroten, indien voor althans een deel, de mogelijkheid zou worden geopend na het vervullen van hun vrijwillige dienstplicht over te gaan in de verschillende burger-politie-korpsen, naar contrôlediensten, de posterijen, de spoorwegen, bij de K.N.A.C. of A.N.W.B. wegenorganisaties enz. Wellicht zullen hiertegen bezwaren kunnen worden ingebracht; zij mogen bekend worden geacht. Zonder te trachten deze meer in details te weerleggen zouden wij er echter op willen wijzen, dat de landsverdediging een zaak is, die ons allen aangaat, waartoe *allen* dienen mede te werken en waarvoor *allen* zich een opoffering moeten getroosten. Wat in andere landen kan, moet in Nederland ook mogelijk zijn.

Wij zijn er ons van bewust, dat de opbouw van een goede militaire politie, deugdelijk in organisatie, doordrongen van de ervaringen — moreel en materieel — in de wereldoorlog opgedaan en overeenkomstig uitgerust, lange tijd vordert. Wij zijn er evenzeer van overtuigd, dat een goede militaire politie in een leger een onafwijsbare eis is, thans nog meer dan vroeger, welke legerorganisatie men ook moge aanvaarden. Laten wij daarom besluiten met een aanhaling van woorden van de bekende Engelse schrijver B. H. Liddel Hart, waar deze zegt:

„History provides us with the opportunity to profit by the stumbles and tubles of our forerunners. Awareness of our limitations should make us chary of condeming those, who make mistakes, but we condem ourselves if we fall to recognize mistakes.

Why don't we learn from history.”

DEMOBILISATIE BIJ DE GEALLIEERDEN

door Drs J. M. M. HORNIX, *Eerste Luit. v. d. Motordienst*
Psychologische Dienst van de Koninklijke Landmacht

I. DE OORLOG EN DE OMSCHAKELING.

Nu Nederland zich langzamerhand gereed maakt om de eerste grote groep demobiliserenden uit de Overzeese Gebiedsdelen in het moederland te ontvangen, is het ter zake dienstig om de demobilisatieplannen en uitvoeringen van andere landen in ogenschouw te nemen. De demobilisatie van onze troepen dient echter een Nederlands karakter te dragen, omdat ook typisch alleen voor ons land geldende vraagstukken zullen optreden. Wij mogen slechts naar andere landen zien, in zoverre uit de plannen en uitvoeringen voordeel te trekken valt voor het opstellen van regels voor de Nederlandse demobilisatie.

Een beschouwing van het probleem in andere landen biedt twee grote voordelen:

- 1e. Ten eerste is in vele landen het vraagstuk quantitatief veel groter en door deze grote getallen zal men het vraagstuk beter in ogenschouw kunnen nemen;
- 2e. Ten tweede verkeert in menig land deze terugzending in de burgermaatschappij reeds in een stadium van uitvoering, waardoor de problemen een realistisch karakter verkregen.

De Geallieerden hebben het vraagstuk van het terugplaatsen van de soldaat in de burgermaatschappij op grondige wijze aangepakt. Vooral komt daar naar voren, dat de draagwijdte van de demobilisatiemaatregelen verder reikt dan het terugbrengen van de militair in zijn burgerlijke status. De demobilisatie ligt namelijk verankerd in het gehele *naoorlogse* probleem.

Dit naoorlogse probleem scheidt men in de Verenigde Staten en in het Verenigd Koninkrijk veelal in:

- a. De „Relief”-periode, waarin materiële hulp aan de bezette gebieden wordt geboden. De UNRRA had haar taak vooral op dit terrein.
- b. De „Reconversion”-periode, waarin de omschakeling van de oorlogs- naar de vredesindustrie plaats vindt, alsmede het demobiliseren van de arbeiders uit de oorlogsindustrie en van de militairen uit leger, luchtmacht en vloot. In Nederland wordt onder demobilisatie enkel verstaan het terugbrengen van militairen tot de burgerstatus.

- c. De „Reconstruction”-periode, waarin de plannen, gemaakt voor de wederopbouw, de vermindering van crises en de ont-plooiing van achterlijke gebieden, voltooid dienen te worden.

Alle vraagstukken uit deze perioden hangen samen. Zo zit dus de demobilisatie als een onderdeel van de „Reconversion”-periode in één complex van vraagstukken, waaruit het moeilijk los te maken valt. De huidige wereld, die *industrialistisch* is ingesteld, beziet de vraagstukken van maatschappelijke samenleving, waartoe de demobilisatie ook ongetwijfeld behoort, vanuit het standpunt van *vrijheid en zekerheid*. Dit zijn de belangrijke eisen, die naar voren komen in deze naoorlogse periode. De vrijheid als een reactie op het regime van de totalitaire staten, de zekerheid als een terugslag op de grote crisis van de dertiger jaren. Het „Atlantic Charter” met zijn „four freedoms”, en de „social security”- en „full employment programs” van Lord Beveridge en Senator Murray wijzen o.a. in deze richting. De grondgedachte en de hoofdproblemen van het naoorlogse vraagstuk, dat, zoals wij aangaven, van complexe aard is, vinden we weergegeven in een aantal rapporten, waarvan, voor de *sociale* zijde van het vraagstuk, het ILO-rapport mag worden genoemd ¹⁾.

In dit rapport worden ook problemen van de demobilisatie als: sociale hulp, beroepskeuze, rechten van de demobiliserende, e.d. behandeld. De *economische* vraagstukken van de naoorlogse periode zijn te vinden in het „League of Nations”-rapport ²⁾. Voor wat de demobilisatie betreft liggen hier de arbeidsmarkt- en werkgelegenheid-, de inflatie- en financiële problemen. De *psychologische* en *psychiatrische* kanten treffen we aan in de rapporten van de Departementen van „Mental Hygiëne” en van de Ministeries van Sociale Zaken in Engeland en Amerika. Slechts deze drie zijden van het naoorlogse probleem worden genoemd, omdat zij voor de demobilisatie het belangrijkste zijn, en door de huidige maatschappij ook als het belangrijkste gezien worden.

II. DE DEMOBILISATIEVOORBEREIDINGEN.

We zagen, dat de demobilisatie een onderdeel is van de „Reconversion”-periode, de omschakeling van oorlog naar vrede, en dat de demobilisatie betrekking heeft op arbeiders uit de oorlogsindustrie en op militairen. Voor ons echter is de beschouwing van de terugbrenging van de *soldaat* in de burgermaatschappij het belangrijkste.

Het demobilisatievraagstuk is op zichzelf ook weer een complex van vraagstukken. Beschouwen wij b.v. allereerst eens de *soorten van demobilisatie*, dan blijkt al direct dat hierbij aanmerkelijke verschillen optreden:

1. *Stationaire demobilisatie*. Gestadig tijdens de gevechtshandelingen worden soldaten gedemobiliseerd. Het betreft hier meestal afkeuringen.

1) „The Organisation of Employment in the Transition from War to Peace”, International Labour Office, Montreal, 1944.

2) „The Transition from War to Peace”, League of Nations, Geneva, 1943.

2. Tussentijdse demobilisatie. De vrede-toestand is nog niet ingetreden, doch de troepen worden vervangen.
3. Einddemobilisatie. De oorlog is beëindigd en, behalve de bezetting, worden alle troepen naar huis gezonden.

De demobilisatie van de O.V.W.-ers uit Nederlandsch-Indië komt het dichtst bij een tussentijdse demobilisatie.

In Engeland en Amerika begon men al zeer vroeg, n.l. in 1941—42, met de eerste voorbereidingen voor de demobilisatie van Wereldoorlog II. Men had daar reden voor. Opinie-onderzoek wees uit, dat "the man in the street" zich sterk voor demobilisatie interesseerde. Bovendien waren er de bittere ervaringen met de veteranen van Wereldoorlog I, terwijl het sterk groeiend aantal der leden, vooral in de jaren 1941—42, de veteranenverenigingen een monopoliepositie ging verlenen. Daarenboven lag de crisis van 1930 en de daarbij behorende werkloosheid een ieder nog vers in het geheugen. Commissies werden in het leven geroepen, die op basis van het naoorlogse probleem, rapporten samenstelden over de demobilisatie. Vooral de nationale planbureaux hielden zich hiermee bezig. Deze rapporten werden onderwerp van bespreking voor diverse comité's, parlementaire zowel als interdepartementale, werkgevers- zowel als werknemerscomité's. In de Verenigde Staten kwam naar voren het bekende rapport "Demobilisation and Readjustment". In Engeland waren het de "White Papers": "Reallocation of Manpower" en "Employment Policy". Er werden contacten gelegd tussen de diverse groepen, die zich met deze materie bezig hielden en tenslotte zagen wij in verschillende landen demobilisatiewetten tot stand komen.

Bij de besprekingen der comité's kwamen vooral drie grote problemen der demobilisatie naar voren:

- A. "Resettlement": het terugbrengen van de soldaat in de burgermaatschappij. Dit houdt in: het verstrekken van de materiële middelen, waardoor hij weer tot de burgerlijke status kan terugkeren, maar daarnaast ook geestelijke goederen in de vorm van voorlichting, die hem weer wegwijst moet maken in de burgerlijke verhoudingen. Deze "Resettlement" of herplaatsing geschiedt in de Geallieerde landen onder verantwoording van de militaire autoriteiten.
- B. "Vocation": het vinden van een werkkring, d.w.z. de keuze van een beroep en daarnaast de arbeidsbemiddeling. Talrijke problemen doen zich op dit gebied voor, die in hoofdzaak samenhangen met de lichamelijke en geestelijke toestand van de gedemobiliseerden, met hun vakbekwaamheid en bovendien met de arbeidsmarkt.
- C. "Education": opleiding tot een werkkring, hetgeen kan plaats vinden door herscholing of door studievolttooiing.

De verantwoording van punt B en C ligt in de Geallieerde landen bij het Departement van Sociale Zaken. Dit verzorgt in hoofdzaak de sociaal-economische status van de gedemobiliseerden. Hierbij worden de veteranenorganisaties alsmede particuliere Verenigingen van Oud-Strijders ingeschakeld.

Aan de hand van de drie punten, "Resettlement", "Vocation" en "Education", willen we nu het demobilisatievraagstuk bekijken

en wel naar een vijftal aspecten n.l.: het militaire, het sociale, het economische, het psychologische en het juridische aspect. Doch voor alles dient er op gewezen te worden, dat de demobilisatie een *functionerend* geheel moet zijn, opgebouwd uit een plan, dat ingebouwd ligt in het na-oorlogse vraagstuk. In Engeland en Canada liep de demobilisatiemotor aanvankelijk hoorbaar stroef. Gemis aan synchronisatie der delen vertraagde het tempo van het geheel.

III. HET MILITAIRE ASPECT.

De grote vraag voor de demobilisatie is: wie komen voor ontslag uit de militaire dienst in aanmerking? „Met de meeste klem moet er op gewezen worden,” zo zeide Generaal Eisenhower, „dat dit beslist wordt door de militaire autoriteiten.”

Kan er echter een deel gedemobiliseerd worden, dan zijn er meerdere mogelijkheden om dit te volvoeren, n.l.:

1. Een tijdschema ("First in, first out"). Nederland past dit toe voor de O.V.W.-ers.
2. Een klasseschema. In Engeland verloopt de demobilisatie volgens drie klassen.
3. Een puntenstelsel. Amerika eist een minimum aantal punten als basis om te kunnen demobiliseren. De waardering geschiedt naar dienstjaren, dienst over zee, gevechtsdagen, en naar familieomstandigheden.

Het naar huis zenden kan geschieden met een *eervol* of een *oneervol* ontslag. Bij dit laatste worden de sociale faciliteiten verminderd. Verder wordt er onderscheid gemaakt tussen O.V.W.-ers en dienstplichtigen.

De militaire autoriteiten bepalen niet alleen wie demobiliseert, maar ook waar hij demobiliseert en hoe hij demobiliseert. Wat de tweede en derde vraag betreft, moet de demobilisant formulieren invullen, wanneer hij dan het vereiste aantal punten behaalt of een klassepraedicaat verkrijgt, wordt hij op transport gesteld naar een *Inschepingscentrum*. Amerika had verscheidene van deze centra langs de West-Europese kust, Engeland in de buurt van Hamburg en Bremen. In deze centra vinden keuringen plaats, terwijl de burgerlijke en sociaal-economische gegevens worden aangevuld en in een z.g. demobilisatieformulier vermeld. De overblijvende tijd wordt aan amusement besteed. Tijdens de overtocht vindt voorlichting plaats, meestal aan de hand van een demobilisatiehandboek, dat aan de demobiliserenden wordt uitgereikt. Ontscheept wordt in de buurt van een *Demobilisatiekamp*. Wanneer wij speciaal het Amerikaanse "Separation Camp" nader bekijken, dan blijkt dat ook daar de demobiliserende snel en accuraat verder geholpen wordt. Er is allereerst een officier, die de "G.I. Bill of Rights", de Amerikaanse demobilisatiewet, bespreekt, waarbij vooral wordt gewezen op de verantwoordelijkheid van het burgerschap, op de politieke en sociale situatie in het moederland, enz.

De demobilisant ondergaat een medisch onderzoek, dat even streng is als bij de intrede in het leger, terwijl er bovendien de mogelijkheid tot tandverzorging gegeven wordt. Verder vindt er een interview plaats met de raadsman, een officier van de Psychologische Dienst. De de-

mobilisant kan en mag hier alles bespreken wat hij wil, zijn werk, een lening, scholing, zijn huwelijk, medische kwesties, enz. Dit is dan de laatste service, die het leger geeft. De raadsman maakt in overleg met de demobiliserende een militair diploma op, dat als een passe-partout voor allerlei instanties geldt.

De in de burgermaatschappij terugkerende soldaat ontvangt in het "Separation Camp" tevens zijn achterstallige betalingen, zijn ontslagbewijs uit militaire dienst, zijn demobilisatiebonus, reis- en kledinggeld (in Engeland wordt deze kleding in natura verstrekt). De demobilisant verlaat het kamp en is weer burger. De problemen van "Vocation" en "Education" treden nu naar voren. Doch hiervoor is het noodzakelijk andere aspecten te bezien.

IV. HET SOCIALE ASPECT.

De militair is burger geworden en geraakt via burgerinstanties als arbeidsbureaux en hulporganisaties weer aan het werk. In Amerika geschiedt dit terugplaatsen in de sociaal-economische status door de "Veterans Administration", die grotendeels door de oud-strijders geregeld wordt onder supervisie van het Ministerie van Sociale Zaken.

Beschouwen we nu wat de wensen van de soldaat en de burger voor de naoorlogse periode zijn, dan blijkt uit opinie-onderzoeken in Engeland en Amerika, dat hij verlangt naar:

Verbetering van de vredespositie door internationale regeling. Hij wil de vrede in vrijheid genieten.

Verhoging van de levensstandaard, niet alleen materieel maar ook geestelijk, door meer en betere voedselproducten, kleding, huisvesting en opvoeding naast onderwijs.

Economische zekerheid, zodat iedereen werk heeft tegen een behoorlijk loon.

Sociale zekerheid, door de ene mens die in moeilijkheden zit te laten helpen door anderen, die er op dat ogenblik toe in staat zijn.

President Roosevelt en Minister-President Churchill sloten in hun toespraken typisch op deze, in hoofdzaak materialistische eisen van de naoorlogse mens aan. Wij menen, dat ook in Nederland deze eisen niet zo heel veel anders zullen liggen. President Roosevelt noemde in 1943 als de belangrijkste steunpunten voor de gedemobiliseerden:

- a. De Demobilisatiebonus, een uitkering die groot genoeg is om als overbrugging te dienen tussen de tijd van ontslag en de aanvaarding van een nieuwe werkring;
- b. Een werkloosheidsuitkering, zolang er geen baan gevonden is;
- c. De gelegenheid om op staatskosten verder te studeren;
- d. Het meetellen van de diensttijd voor verzekering en ouderdomspensioen;
- e. Medische hulp voor invaliden en zieken;
- f. Pensioenen voor invaliden en ongeneeslijke zieken.

Wanneer deze punten van sociale hulp nader in ogenschouw worden genomen, dan vinden deze hun grenzen in de financiële mogelijkheden en in de arbeidsmarktverhoudingen. Hier belanden we op economisch terrein.

V. HET ECONOMISCH ASPECT.

Het demobilisatievraagstuk sluit zeer sterk aan bij het "Reconversion"-probleem.

Het is vooral het werk van de planbureaux om, naast een financiële begroting, ook een werkgelegenheidsbegroting, een z.g. „manpower-budget" op te stellen. Dit laatste heeft vooral betrekking op de arbeidsmarkt. Wanneer de arbeidsmarkt als één geheel gezien wordt dan moeten vraag en aanbod in beschouwing worden genomen, d.w.z. de arbeidsbureaux dienen op te geven hoeveel arbeidskrachten en van welk soort er in het economisch proces gevraagd worden, maar ook de gegevens van het aanbod dienen bekend te zijn. Deze kunnen getrokken worden uit de demobilisatieformulieren. Om een eerste globale becijfering hiervan te verkrijgen, ging Amerika over tot een opinie-meting onder de demobiliserenden. Wat de financiële begroting betreft liggen de mogelijkheden in Amerika veel gunstiger dan in Engeland en Nederland. Amerika zit niet met wederopbouwproblemen, bezit bovendien een groot nationaal inkomen en beschikt over zeer vele grondstoffen. De hedendaagse mens vraagt vooral om een behoorlijke baan tegen een redelijk loon en om erkenning van zijn sociale positie. Hieraan dient de Staat zoveel mogelijk in de financiële en „manpower"-budgets tegemoet te komen.

VI. HET PSYCHOLOGISCHE ASPECT.

De overgang van burger naar militair en de oorlogshandelingen hebben beide een sterke invloed gehad op de gedragingen der demobiliserenden. Wanneer hun naoorlogse verlangens, die zich in de begrippen vrijheid en zekerheid uiten en die wij concreet weergaven in de wensen van de Soldaat en de Burger, nagenoeg niet verwezenlijkt worden, zal er een sterk element van *desillusie* aan de dag treden. Door de militaire dienst is bovendien een belangrijk element aangekweekt, dat in deze naoorlogse periode een beschouwing waard is, n.l. de *arbeidsschuwheid*.

Deze twee elementen, desillusie en arbeidsschuwheid, houden voor de demobiliserenden zeer vele gevaren in.

Men zal dan ook in zekere mate aan de eisen van de naoorlogse mens tegemoet moeten komen, en tevens is het een noodzakelijkheid de oudstrijders weer zo spoedig mogelijk aan het werk te krijgen.

Sociaal-psychologisch is het gevaar zeer groot voor de mens, die zijn lichamelijke en geestelijke krachten niet aan de arbeid kan wijden en die door zijn omgeving in zijn positie niet of nagenoeg niet erkend wordt, dat hij zich snel kan en zal distantiëren van de maatschappelijke structuur en zo onbewust rijp wordt voor ideologieën, die de democratische samenleving bedreigen.

Dit gevaar is voor de demobiliserenden lang niet denkbeeldig, wanneer deze niet of niet voldoende geholpen worden.

Ter illustratie volgen hier enkele historische voorbeelden: Amerika 1919: de veteranen van Wereldoorlog I werden met 60 dollar en een burgerpakje naar huis gestuurd. Dit leidde uiteindelijk tot de opmars naar Washington.

Engeland 1919—1923: tijdens de economische depressies ontstonden relletjes, waarin de „demobs” een rol speelden.

Italië 1922: Mussolini's opmars naar Rome geschiedde met kader van oud-strijders, welke waren voorzien van wapens uit 1918.

Duitsland 1929—1933: Hitler's macht breidde zich uit onder de werklozen, soldaten traden als instructeurs van de partij op.

Ook na Wereldoorlog II treffen we voorbeelden aan van oud-strijders, die moeilijkheden veroorzaken:

Amerika 1946: veteranen verstoren verkiezingen in Athene—Tennessy.

België 1947: 40.000 ex-krijgsgevangenen, voor het merendeel bijeengeplaatst in werkverschaffingen, marcheerden op naar Brussel, teneinde kracht bij te zetten aan hun sociale eisen.

Italië 1947: ex-soldaten maken opstand in Milaan omdat ze geen werk kunnen vinden.

België 1947: ongeveer 100.000 veteranen uit beide wereldoorlogen demonstreerden te Brussel voor verbetering in hun toestand en in die der weduwen en wezen.

Met deze punten voor ogen, zijn Amerika en Engeland als grote industrielanden door ondervinding er van overtuigd, dat *spreiding van arbeidskrachten* gewenst is, d.w.z. geen grote groepen bijeen in werkverschaffingen. In tijden van crises, die zeker niet denkbeeldig zijn in deze naoorlogse wereld, kan de haard van ontevreden en tot een vat buskruit worden, waar anderen maar al te graag vuur in werpen.

De demobiliserenden moet men daarom zo veel mogelijk helpen en als het kan *blijven helpen*, en wel vooral door *scholing*, omdat zij daardoor gemakkelijker in het arbeidsproces kunnen worden opgenomen. Dit geldt zeer zeker ook voor een zich industrialiserend Nederland.

Om reeds direct moeilijkheden te voorkomen is de maatregel, die in Amerika, Engeland en Canada werd genomen om oudstrijders uit de vorige wereldoorlog en oud-militairen en gedemobiliseerden uit deze oorlog, zowel officieren, onderofficieren en manschappen, in het „*Re-settlement, Vocation, Education*” proces in te schakelen, psychologisch zo belangrijk, omdat de demobilisant dan meer disciplinair is ingesteld en tevens omdat hij verwacht, dat zijn belangen beter behartigd worden.

De beloften dienen echter als rechten en plichten vastgelegd te worden, hetgeen wettelijk kan geschieden. Zo komen wij op juridisch terrein.

VII. HET JURIDISCH ASPECT.

Aan beloften heeft de demobilisant niet veel. Hij staat kritisch en nuchter hier tegenover. Hij wenst *rechten*.

Deze kunnen in een democratisch land alleen gegeven worden door regelen van wet. Daarom werden vooral de sociale rechten van de demobiliserenden in een juridisch geheel vastgelegd: in Amerika in de „*Service-Men's Readjustment Act*” van 1944, kort en krachtig genoemd de „*G.I. Bill of Rights*”;

In Engeland in de „*Re-instatement in Civil Employment Act*” van 1944.

Daarnaast verschenen talloze andere kleine wetten, die verschillende andere terreinen van de demobilisatie regelden.

De demobilisatiewet geeft de principiële punten, vooral de beginselen van demobilisatie. Hierop bouwen ministeries en organisaties voort.

De Amerikaanse en Engelse soldaat wordt de geest van de wet medegedeeld in de vorm van pamfletten; wanneer zij demobiliseren vernemen zij de afzonderlijke bepalingen.

President Roosevelt liet duidelijk de betekenis uitkomen van de demobilisatiewet in het gezegde dat tot zinspreuk onder de troepen werd: „G.I. Bill of Rights backbone of demobilisation”.

In dit korte artikel wezen wij er op, welke grote betekenis aan de demobilisatie in de Geallieerde Landen wordt gehecht en toonden aan, dat het een integrerend deel vormt van het gehele naoorlogse probleem, hetwelk op zichzelf een complex is, waarin vooral de begrippen "Resettlement", "Vocation" en "Education" naar voren treden.

In een beschouwing van de militaire, de sociale, de economische, de psychologische en de juridische aspecten trachtten wij vooral het *sociaal-psychologisch* gevaar van de werkloosheid naar voren te brengen, hetwelk tevens een gevaar voor de democratie inhoudt, maar evengoed is een ethische argumentatie op te stellen, waarin het *rechtvaardigheidsbeginsel* op de voorgrond komt, n.l. *dat de militairen, die onder moeilijke omstandigheden hun plicht gedaan hebben voor het vaderland, ieder naar eigen aard, recht hebben weer voor 100 % ingeschakeld te worden in onze burgermaatschappij.*

Moge tot slot de wens uitgesproken worden dat voor Wereldoorlog II en in het bijzonder voor Nederland niet opgaat het wrange puntrijm, dat men rond de twintiger jaren veel hoorde:

"When war is near and danger high

"God and the Soldier" is the people's cry.

"When war is over and the wrongs are righted

"God is forgotten and the soldier is slighted."

VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE INHOUD VAN ARTIKELN

Gebleken is dat verschillende lezers van mening zijn dat, aangezien De Militaire Spectator als officieel orgaan van het M.v.O. en van het K.N.I.L. verschijnt, de hierin opgenomen artikelen als voorschriften en aanwijzingen van bindende aard dienen te worden beschouwd.

In verband hiermee wordt er de aandacht op gevestigd dat vorenstaande opvatting slechts juist is voor zover het de rubrieken „Officiële Mededelingen" betreft, doch dat de overige artikelen, voorkomende in het „Redactioneel gedeelte", voor verantwoording van de samensteller komen.

DE VERBINDINGSDIENST IN NEDERLANDSCH-INDIË

door J. L. VAN DER VLIET, *Kapitein der Genie K.N.I.L.*

Het onderwerp van dit artikel is de wijze waarop de verbindingdienst in Indië functioneert, de moeilijkheden die aldaar bij het gebruik der verbindingen worden ondervonden en de wijze waarop aan deze moeilijkheden het hoofd kan worden geboden.

Het zal dus hoofdzakelijk gaan over de verschillen die aan de dag komen als we Indië op dit gebied vergelijken met Europa.

Alvorens daar echter mee te beginnen moet eerst gewezen worden op het gevaar dat inhaerent is aan een verhaal dat vrijwel over niets anders gaat dan over verschillen, nl. dat daaruit de totale indruk zou blijven hangen dat de verbindingdienst in Indië geheel anders zou zijn dan in Europa en dat is beslist niet juist. In wezen blijft alles hetzelfde, wat natuurlijk ook niet anders kan daar organisatie, uitrusting, voorschriften enz. onveranderd gehandhaafd blijven; alleen ligt bij vele zaken dáár het accent anders dan hier.

Hier volgen dan stuk voor stuk die omstandigheden die hun invloed op de verbindingdienst doen gelden.

Om te beginnen het klimaat: dat is warm, zoets als hier 's zomers bij een hittegolf, alleen veel vochtiger. Deze vochtigheid heeft technische consequenties voor het elektrische materieel. Bij telefooncentrales heeft men gauw last van overspreken, d.w.z. dat men bij het telefoneren kan horen wat op andere lijnen gesproken wordt; terwijl verder meer storingen optreden dan in een minder vochtig klimaat. Vooral is het echter het radiomaterieel dat op alle mogelijke manieren de schadelijke invloed van de vochtigheid ondergaat, waardoor het percentage radiomaterieel dat buiten bedrijf is voor reparaties hoger zal zijn dan hier normaal is, terwijl bij het materieel dat wel in bedrijf is het nuttig effect, met andere woorden de reikwijdte kleiner is dan in Europa. De bedrijfszekerheid is eveneens kleiner, terwijl de voorziening van droge batterijen, de meest voorkomende energiebron voor het lichtere radiomaterieel, zorgen baart, doordat de levensduur van deze batterijen tengevolge van de vochtigheid kort is.

In bepaalde tijden van het jaar is het weer in Indië vaak onweersachtig, het komt op vele plaatsen voor dat er enige weken lang iedere middag een flinke onweersbui losbreekt. De daarmee gepaard gaande atmosferische storingen kunnen radiocommunicatie verscheidene uren per dag bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken. Radiotelefonie ondervindt hiervan meer hinder dan radiotelegrafie, terwijl ook het lijntelefoonverkeer hierdoor kan worden gestoord.

Beschadiging van radio- en telefoonmateriaal door rechtstreekse

blikseminslag of door inductieve ontladingen is niet uitgesloten, maar komt toch minder vaak voor dan men zou verwachten.

Dan iets over het terrein. Het is natuurlijk niet mogelijk in een paar woorden een overzicht te geven van alle terreinvormen, zoals die in Indië voorkomen. Dit is echter gelukkig ook niet nodig daar in dit verband kan worden volstaan met die kenmerken die rechtstreeks of zijdelings de verbindingdienst beïnvloeden. Het eerste kenmerk is dat het terrein in Indië doorgaans meer begroeid is dan in Nederland. Dit slaat niet alleen op het zogenaamde oerwoud (jungle). Dit komt in Indië wel veel voor, echter niet in bewoonde streken. Uit de Engelse oorlogslitteratuur en voorschriften over de oorlog in het verre oosten krijgt men de indruk dat meestal geageerd werd in de jungle. Dit is voor de Nederlandse troepen in Indië zeker niet het geval. In het dicht bewoonde Java bijvoorbeeld is slechts weinig oerwoud. Het overige terrein is echter in het algemeen ook veel zwaarder begroeid dan in Europa. Het in Indië veel voorkomende sawahterrein is ruim voorzien van kampongcomplexen die doorgaans dik in het groen zitten. De begroeiing beperkt in het algemeen de reikwijdte van radiostations.

Een voordeel van de zwaardere begroeiing is dat men voor telefoon-aanleg over meer natuurlijke steunpunten beschikt dan hier in Nederland.

Voorts komt er in Indië veel geaccidenteerd terrein voor. Het toch al armzalige wegennet is hier natuurlijk nog slechter en daardoor de communicatie moeilijker, terwijl de reikwijdte van het radiomaterieel ook weer ongunstig kan worden beïnvloed.

Het terrein is zeer arm aan wegen, waardoor autotransport slechts op beperkte schaal mogelijk is. Dit maakt de behoefte aan verbindingen groter. De meeste wegen zijn tegenwoordig zelfs niet begaanbaar voor motorordonnansen; het verst komt men nog met een jeep.

Het normale systeem van accu-voorziening van radiostations, n.l. een centrale laadinrichting en een of meer bestelauto's die bij de stations de accu's verwisselen, is dan ook vaak onmogelijk. In zo'n geval zal het dan ook soms noodzakelijk zijn de bedrijfsuren van moeilijk bereikbare radiostations terug te brengen tot enkele uren per dag, dus b.v. communicatie om de 2 uur; de hoofdpst blijft dan voortdurend uitluisteren. Bij een dergelijke regeling kan dus de bijpost steeds de hoofdpst bereiken, maar wordt een bericht van hoofdpst naar bijpost max. 2 uur vertraagd. Natuurlijk is zo'n regeling ook weer een beperking.

Dan de tactische omstandigheden. Tot dusver is het overal zó geweest, dat de troepen in Indië in een bepaald rayon bewakings- en patrouillediensten deden en daartoe als het ware uitgesmeerd werden over zeer grote oppervlakten. Optreden in grote verbanden is weinig voorgekomen. Troepen en troepjes bevinden zich min of meer zelfstandig te midden van de bevolking en op grote afstanden van elkaar. Hierdoor wordt de behoefte aan verbindingen groter dan zij bij optreden in normaal verband zou zijn.

Men is voorts beperkt in het gebruik van lijnverbindingen en ordonnansen omdat zich overal onder de bevolking verzetslieden kunnen bevinden. Telefoonlijnen zijn tengevolge van sabotage moeilijk in bedrijf te houden en gemakkelijk door de vijand af te luisteren. Het onderscheppen van ordonnansen is niet moeilijk.

Lijnverbindingen zijn veelal lang en kosten dus meer lijnmaterieel en meer personeel voor aanleg en onderhoud.

Tengevolge van deze tactische omstandigheden zullen de verbindingen dikwijls een statisch karakter hebben. Op de nadelen die een statisch verbindingsnet biedt ten aanzien van de berichtenveiligheid zal nader worden teruggekomen.

De opleidingstijd van het verbindingspersoneel is tengevolge van verschillende omstandigheden erg kort geweest, de bezwaren hiervan doen zich in hoofdzaak gevoelen bij radiotelegrafisten die doorgaans te langzaam seinen.

Dit is weer een factor die het nuttig rendement van de radioverbindingen ongunstig beïnvloedt.

Resumerende zien we dus dat de telefoon en de ordonnans vaak niet kunnen worden gebruikt, dat het radiomaterieel te lijden heeft van het klimaat, dat het terrein door begroeiing en bergen of heuvels de reikwijdte van de radioverbindingen verkleint, dat door luchtstoringen deze radioverbindingen dikwijls moeilijk zijn en dat door de te korte oefentijd van de radiotelegrafisten de hoeveelheid berichtenmateriaal die per tijdseenheid gespuid kan worden aan de lage kant is. En daar staat dan nog tegenover dat men meer behoefte heeft aan verbindingen.

Het tekort aan verbindingen dat zich steeds, waar ook ter wereld bij iedere militaire actie doet gevoelen, zal in Indië erger zijn dan ooit.

Er is maar één ding dat hier tegenover gesteld kan worden en dat is de uiterste medewerking van het publiek, als we de gebruikers van het militaire verbindingsnet in analogie met de P.T.T. zo mogen betitelen. De verbindingdienst kan nergens iets bereiken zonder deze medewerking.

De eerste voorwaarde voor een goede samenwerking is hier: belangstelling voor de verbindingdienst en begrip voor de wijze waarop gewerkt wordt, wat van het personeel wordt geëist en de moeilijke omstandigheden waaronder het werk moet worden gepresteerd. De morele en daadwerkelijke steun die de verbindingdienst van andere troepen kan ontvangen is zeer belangrijk, zo kunnen bijvoorbeeld worden genoemd spontaan aangeboden hulp bij transport van personeel en materieel, het ontzien van telefoonlijnen in het terrein, het eigener initiatief repareren van beschadigde telefoonlijnen door de eerste de beste die de beschadiging opmerkt, het terechthelpen van ordonnansen en ander verbindingspersoneel. Dit zijn allemaal zaken die veel vertraging en onnodig werk voorkomen.

De Verbindingdienst zal in Indië maar juist in staat zijn om aan de behoefte aan verbindingen te voldoen, daarom is het zo belangrijk dat die behoefte niet groter gemaakt wordt dan werkelijk nodig is. Het totaal aantal over te seinen woorden moet zo klein mogelijk worden gehouden, ergo zo min mogelijk berichten en de berichten zelf zo kort als de duidelijkheid toelaat.

Het beperken van de tijdsduur van de radio- of telefoongesprekken is noodzakelijk, onder deze tijdsduur dient in dit verband te worden verstaan de totale tijd dat de betrokken verbindingen voor andere gebruikers geblokkeerd zijn, zodat de tijd nodig voor het tot stand

brengen van de verbinding en wachttijden meegerekend dienen te worden. In verband hiermede behoren onzakelijke gesprekken achterwege te blijven. Het vasthouden van een verbinding terwijl men wacht op iemand die aan het toestel wordt geroepen of die ruggespraak moet houden is onjuist, men late zich liever terugbellen.

Daarnaast is het van veel belang dat de weinige voorschriften die voor de gebruikers moesten worden vastgesteld stipt worden opgevolgd. Zo bijvoorbeeld: Het correct en duidelijk invullen van berichtenformulieren, waarmede wordt voorkomen dat berichten op verbindingsposten moeten worden overgeschreven, of dat tijd verloren gaat met navraag bij de opsteller van het bericht, dit alles is extra werk en vertraging. Het aanbieden van de berichten in het voorgeschreven aantal exemplaren, het maken van afschriften op verbindingsposten is tijdrovend en iedere keer extra overschrijven geeft een extra kans op het insluipen van fouten.

Het juist gebruik van telefoon- en radioverbindingen is eveneens zeer belangrijk; kennis van het voorschrift berichtenwisseling is hiervoor nodig. Genoemd wordt in dit verband de beslissing die een gebruiker in een bepaald geval zal moeten nemen of hij een radio- of telefoongesprek zal voeren of een bericht zal schrijven. Het gesprek geeft het voordeel van persoonlijk contact; door het schrijven van het bericht dwingt men zichzelf zijn gedachten juist te formuleren, de inhoud ligt zwart op wit vast en de kans op misverstanden wordt daardoor kleiner. Welke van de twee voordelen zwaarder weegt, moet in ieder afzonderlijk geval worden uitgemaakt; indien gij aarzelt schrijf dan een bericht. Alvorens een gesprek te voeren dient de inhoud in gedachten of puntsgewijze op een stuk papier voorbereid te worden.

Een verbinding moet op de voorgeschreven wijze worden aangevraagd met gebruikmaking van de telefoonnummers of de namen van de posten, die in de verbindingsoverbevelen zijn genoemd.

Afbellen mag, waar dit voorgeschreven is, niet worden vergeten. Dit zijn slechts enige punten, de lijst kan nog langer gemaakt worden.

De enige wijze waarop het doel, n.l. te komen tot een zo efficiënt mogelijk gebruik der verbindingen, kan worden bereikt is door het regelmatig oefenen van deze zaken. In buitenlandse legers wordt dit ook op verschillende manieren gedaan. De Engelsen kennen cursussen voor officieren van andere wapens aan de „School of Signals”, terwijl voorts in ieder onderdeel de betrokken officier van de verbindingdienst min of meer verantwoordelijk is voor de signal-mindedness, en tot taak heeft fouten en minder efficiënte handelwijzen recht te zetten door besprekingen, circulaires enz. Dit alles natuurlijk in zijn functie van adviseur in verbindingdienstzake, na machtiging van en namens de commandant van het onderdeel.

De Amerikanen schrijven in hun voorschriften voor, dat officieren van staven geregeld en extra vóór een te ondernemen actie, praktisch moeten worden geoefend in het gebruik der verbindingen, de behandeling van militair lijn- en radiotelefoonmaterieel enz.

Het is m.i. ook bij de K.L. en het K.N.I.L. nodig dat op deze wijze de efficiency van de verbindingdienst wordt opgevoerd.

Het nuttig effect van een goede samenwerking en een deskundig

gebruik van het verbindingsapparaat is een onmisbare bate op de balans waarop overigens weinig anders dan nadelige posten prijken.

Het voorgaande had alleen betrekking op het vermogen van de verbindingsdienst om zijn primaire taak, dat is het overbrengen van het voor het „bedrijf” van de strijdkrachten benodigde berichtenmaterieel, te volbrengen.

Het is daarnaast echter ook nodig nog een andere zijde van het verbindingsvraagstuk te belichten, n.l. de „berichtenveiligheid”.

Zoals ongetwijfeld bekend zal zijn wordt onder berichtenveiligheid of juist berichtenbeveiliging verstaan het samenstel van maatregelen dat er op gericht is aan de vijand zo veel mogelijk inlichtingen, verkregen uit onze eigen verbindingsdienst, te onthouden. Wat zijn nu in Indië de voor- en nadelen uit een oogpunt van berichtenveiligheid van de toestanden zoals die daar op verbindingsgebied bestaan?

In de eerste plaats moet hier het veelvuldig gebruik van radio worden genoemd. Radio heeft grote nadelen uit een oogpunt van veiligheid. In een Amerikaans voorschrift is een lijst opgenomen van de tien voornaamste verbindingsmiddelen gerangschikt in volgorde van veiligheid. Radiotelegrafie en radiotelefonie bezetten in deze lijst respectievelijk de achtste en negende plaats.

Voorts maakte het statische karakter van de verbindingen dat na verloop van enige tijd het schema van het verbindingsnet en de standplaatsen van de verschillende verbindingsposten bij de vijand bekend raken, waardoor het af luisteren van radio- en telefoonverbindingen zeer eenvoudig wordt en de vijand alle tijd heeft om zijn luisterdienst aan onze verbindingen aan te passen.

Het beloop van vele telefoonverbindingen door onbewaakt terrein maakt het af luisteren daarvan kinderspel.

Het onderscheppen van ordonnansen is vaak niet moeilijk.

Hier komt dan nog bij dat het aantal Indonesiërs dat Nederlands spreekt of althans verstaat, ten gevolge van het goede onderwijs dat voor de oorlog in Indië bestond, zeer groot is.

Tenslotte wordt uit Indië vaak de klacht vernomen van een zekere nonchalance voor de veiligheid der berichten.

Afgezien van het antwoord op de vraag hoe de vijandelijke luisterdienst is georganiseerd en wat deze dienst presteert, is het een feit dat de inheemsen doorgaans goed zijn ingelicht en dat het zeer moeilijk is om eigen plannen geheim te houden, hetgeen aanwijst, dat deze luisterdienst doorgaans wordt onderschat.

Dit alles maakt het nemen van een aantal veiligheidsmaatregelen noodzakelijk.

Het bezwaar van veiligheidsmaatregelen bij het overbrengen van berichten is echter dat ze ons even zovele beperkingen opleggen ten aanzien van het gebruik der verbindingen en de overkomst der berichten vertragen. De ervaring in Indië is dat het vercijferpersoneel het werk nauwelijks af kan en vaak dag en nacht in touw is. Ook hier is medewerking van de gebruikers van het militaire verbindingsnet een onmisbaar element; zonder die medewerking kan de verbindingsdienst niet naar behoren functioneren.

(Slot onderaan blz. 51)

HET MOTORISERINGSVRAAGSTUK

bij de Koninklijke Landmacht en de eisen, waaraan moderne legervoertuigen zullen moeten voldoen

door Ir P. H. v. d. TRAPPEN, *Luitenant-Kolonel der Artillerie*

Teneinde een algemeen overzicht te verkrijgen over bovengenoemd vraagstuk, zullen de voornaamste hierop betrekking hebbende onderwerpen slechts in grote trekken kunnen worden behandeld.

Besproken zal worden:

- A. Welke voertuigen nodig zijn;
- B. De te stellen eisen aan deze voertuigen;
- C. De te nemen maatregelen ter verkrijging van een militair-economische opbouw van een rationeel *standaardiseringssysteem*;
- D. Is aanmaak hier te lande mogelijk.

A. WELKE VOERTUIGEN NODIG ZIJN.

In de nieuwe organisatie van de Koninklijke Landmacht zijn de navolgende voertuigen opgenomen.

Voor het wapen der Infanterie.

Commando-auto voor het verplaatsen van de hogere staven.

Commando-auto voor de commandanten en staven der onderdelen.

DE VERBINDINGSDIENST IN NED.-INDIË

(Slot van blz. 50)

Van het eerste belang is hier beperking van het aantal en de lengte van de berichten. Dit bespaart op het vercijferwerk en geeft behalve dat op zichzelf al een grotere veiligheid.

Alle officieren behoren geroutineerd te zijn in het gebruik van de slidex.

Bij het voeren van gesprekken per lijn- en radiotelefoon is de uiterste voorzichtigheid geboden en doet men het best met aan te nemen dat de vijand ieder woord verstaat en er zijn conclusies uit trekt.

Al deze maatregelen zijn alleen te bereiken met veelvuldig oefenen zowel in verband als individueel.

Moge een ieder er van doordrongen zijn dat bij het uitoefenen van de verbindingdienst behalve de uiterste inspanning van het personeel van deze dienst zelf, de steun en medewerking van de gebruikers onmisbaar zijn.

Personenauto voor het verplaatsen van manschappen.

Vrachtauto voor het verplaatsen van materieel en munitie.

Speciale auto voor het vervoer van machinegeweren, mijnwerpers, mortieren, raketgeschut e.d.

Trekker voor het anti-tankgeschut.
Radio-auto.

Voor het wapen der Artillerie.

Commando-, vrachtauto en speciale auto als boven.
Trekker voor de lichte en middelbare vuurmonden.
Motoraffuiten.
Lichte verkenningsauto, tevens bureau-auto.
Radio-auto.

Voor het wapen der Cavalerie.

Commando-, vrachtauto en speciale auto als boven.
Pantserwagens.
Vechtswagens (in de toekomst).
Lichte verkenningsauto (z.g. „Scout Car”).
Radio-auto.

Voor de Verbindingstroepen en Pioniers.

Commando- en vrachtauto als boven.
Verbindingsmiddelenauto.
Zoeklichtauto.
Pontonauto.
Radioauto.

Voor de Technische Troepen.

Commando- en vrachtauto als boven.
Allerhande speciale auto's (dynamo-, werkplaats-, magazijn-, gereedschap-, tankauto, enz.).

Voor de Aan- en Afvoer Troepen.

Commando- en vrachtauto als vorenstaand.

B. DE AAN DEZE VOERTUIGEN TE STELLEN EISEN.

Bij het vaststellen van de eisen, waaraan bovengenoemde voertuigen moeten voldoen, komen allereerst de navolgende hoofdeisen ter sprake:

- I. Het legervoertuig van de toekomst moet een *maximum beweeglijkheid in het terrein* bezitten ("cross-country ability"). De ervaren uit de laatste Wereldoorlog heeft geleerd, dat men niet mag rekenen op goede verkeerswegen. Het luchtwapen zal deze wegen spoedig vernielen en in een granaattrechterterrein veranderen.
- II. Er moet worden gestreefd naar een *zo ver mogelijk doorgevoerde* standaardisering der benodigde voertuigen, waardoor het vraagstuk betreffende de aanvulling van reserve onderdelen en de herstellingen zeer vereenvoudigd kan worden.

ad I. Maximum beweeglijkheid in het terrein.

Deze wordt — wat het *wielvoertuig* betreft — verkregen door:

- a. de aandrijfkraften over meerdere wielen te verdelen, waardoor de kans op het doorslaan der wielen („wheelspin”) sterk wordt verminderd.

Het aantal wielen wordt in hoofdzaak bepaald door het voertuig-gewicht en de toelaatbare vlaktedruk in losse grond.

- b. de wielen in de gelegenheid te stellen de oneffenheden in het terrein op een soepele wijze te kunnen volgen.
- c. het differentieel(s) te voorzien van een blokkeerinrichting.
- d. de wielbasis van het voertuig kort en de vrije ruimte onder het voertuig groot te houden.
- e. de daarvoor in aanmerking komende voertuigen uit te rusten met een door de bestuurder in te schakelen automatisch werkende lier.

ad. II. Standaardisering der benodigde voertuigen.

Gaan wij allereerst na, wat men op dit gebied in het buitenland tot stand heeft gebracht.

Amerika.

Toen Amerika aan de Eerste Wereldoorlog ging deelnemen, moest het zich direct op grote schaal gaan voorzien van gemotoriseerd vervoer. Men moest kopen wat verkrijgbaar was, zodat men aan het einde van de oorlog ruim 275.000 voertuigen bezat, doch van 200 verschillende fabrikaten.

Dat het *onderhoud* en de *aanvulling* van een dergelijk wagenpark veel hoofdbrekens heeft gekost, is te begrijpen. Door de opgedane ervaring wijzer geworden, heeft men zich dan ook na afloop van de oorlog gezet aan het verwerken van de verkregen gegevens en aan het organiseren van het motorisch vervoer in het leger, vooral *wat betreft het onderhoud en de aanvulling* van de motorvoertuigen, *daar hiermede de bruikbaarheid van het gehele oorlogsapparaat staat of valt*.

Een der eerste maatregelen was, dat de regering de automobiel-industrie ging beschermen en zo nodig ondersteunen, teneinde daardoor invloed te verkrijgen op de constructie der voertuigen. Verschillende zeer doelmatige maatregelen werden genomen om militair bruikbare motorvoertuigen in de burgermaatschappij ingang te doen vinden, o.a. belastingverlaging, toeslag bij aankoop, subsidiesysteem, enz. Door het aanbrengen van een tweede aangedreven achteras, al of niet in combinatie met voorwielaandrijving, trachtte men de normale vrachtwagenchassis ook geschikt te maken voor het vervoer van materieel en personeel door het terrein.

Na een langdurige bestudering van dit vraagstuk kwamen de Amerikaanse technici en tactici tot de volgende conclusies:

1. een grote verscheidenheid in voertuigtypen leidt tot een schrikbarende personeel-, geld- en arbeidsverkwisting in fabrieken en reparatie-inrichtingen;
door beperking van het aantal voertuigtypen in combinatie met een ver doorgevoerde standaardisering verkrijgt men een grondige vereenvoudiging, wat betreft:
de fabricatie der voertuigen,
de fabricatie der benodigde reserve-onderdelen,
het opslaan dezer reserve-onderdelen en
de revisering der motorvoertuigen.

Deze overwegingen waren de grondslagen, waarop het standaardiseringssysteem van de kolonel Taylor was gebaseerd.

Hij stelde voor alle fabrikanten van vrachtautomobielen te verplichten de „*verbindingsvlakken*” van hun bouwgroepen (motorblok, radiator, versnellingsbak, enz.) te normaliseren, zodat de bouwgroepen van de verschillende automerken *onderling verwisselbaar* zijn (vanzelfsprekend voor zover de trucks tot dezelfde belastingsklasse behoren).

Uiteindelijk kwam men tot een 5-tal chassistypen en 4 soorten van wiel aandrijving, welke in tabel I zijn vastgelegd.

TABEL I. EENHEDEN.

Groep I chassis			Groep II chassis			Groep III chassis			Groep IV chassis			Groep V chassis		
Capaciteit ton	Aantal wielen	Aandrijving	Capaciteit ton	Aantal wielen	Aandrijving	Capaciteit ton	Aantal wielen	Aandrijving	Capaciteit ton	Aantal wielen	Aandrijving	Capaciteit ton	Aantal wielen	Aandrijving
1	4	2 wielen	2	4	2 wielen	3	4	2 wielen	5	4	2 wielen	7½	4	2 wielen
1¼	4	4	2	4	4	3	4	4	5	4	4	7½	4	4
1	1	..	2½	6	4	4	6	4	5-6	6	4	8	6	4
1	1	1	3	6	6	3	6	6	7½	6	6	8-10	6	6
			a Heeft Groep III Motor			b Heeft Groep IV Motor			c Heeft Groep V Motor					

De uitwisselbaarheid van onderdelen is mogelijk per groep.

Zoals Tabel II laat zien is het aanpassingsvermogen van dit betrekkelijk klein aantal chassis aan een groot aantal militaire behoeften ruim voldoende.

TABEL II.

Militaire vrachtauto's en bussen waarvoor bovenstaande chassis geschikt zijn.

1 tot 1¼ ton last	2 tot 3 ton last	3 tot 5 ton last	5 tot 7½ ton last	7½ tot 10 ton last
Radio-auto's	Herstellings auto's	Tankauto's	Luchtvaart	Kraanwagen
Verkenning's auto's	Dynamo-auto's	Luchtvaart speciale-auto's	speciale auto's	auto's
Kabelaanleg-auto's	Tank-auto's	Geschut-auto's	Artillerie-auto's	Tankwagens
Levensmiddelen- en Bagage-auto's	Luchtvaart service-auto's	Herstellings-auto's	Kraanwagen	Kust-artillerie
Verbindings-dienst-auto's	Kip-auto's	Photographie auto's	Kabelballon-auto's	auto's
Lichte reparatie-auto's	Gepantserde auto's	Olie- en water auto's	Tankwagens	Kip-auto's
Bussen		Takel-auto's	Werkplaats-auto's	
Ambulance-auto's		Kip-auto's	Waterreinigings-auto's	
Kip-auto's			Sproefauto's	
			Kip-auto's	

Duitsland.

Na de Eerste Wereldoorlog werd in het begin gebruik gemaakt van normale commerciële motorvoertuigen, waarbij de 3-assige voertuigen een *zeer beperkte* beweeglijkheid in het terrein waarborgden. Bij de doorvoering van de motorisatie van het leger deden zich echter zeer

grote moeilijkheden voor, zowel op technisch als op organisatorisch gebied.

Eenzijds kon het motorvermogen niet volledig worden benut, terwijl anderzijds door het steeds groter wordend aantal voertuigtypen de organisatorische moeilijkheden — vooral wat betref de *aanvulling* van reserve-onderdelen — niet meer te overwinnen waren.

Om ineens aan alle bezwaren een eind te maken, werd een *beperkt aantal typen* ingevoerd. Eén van de hoofdeisen op organisatorisch gebied was dat deze typen samengesteld moesten worden uit z.g. „bouwgroepen”, welke door alle bij de automobielbouw geïnteresseerde fabrieken moesten geleverd kunnen worden. Hierdoor zou een grote vereenvoudiging en bedrijfszekerheid worden verkregen op het gebied van de aanvulling van reserve-onderdelen. In verband met de behoeften van de verschillende legeronderdelen werd een 5-tal typen ingevoerd:

- Type I. een lichte personen-terreinauto.
- II. een midzware personen-terreinauto.
- III. een zware personen-terreinauto voor speciale doeleinden.
- IV. een lichte materieel-terreinauto.
- V. een midzware materieel-terreinauto.

De voornaamste eigenschappen, welke deze 5 typen gemeen hadden waren:

- 1. totale wielaandrijving;
- 2. enkele banding;
- onafhankelijk geveerde wielen;
- differentieel tussen voor- en achteras(sen) met sperinrichting.

In tabel III zijn opgenomen de voornaamste gegevens betreffende deze 5 typen van legervoertuigen.

TABEL III.

Type	Wielbasis mm	Spoorwijdte mm	Bandring	Snelheid km/h	Voertuig- gewicht kg	Nuttige belasting kg	Totaal gewicht kg
Lichte personen-terreinauto 2-asser	2400	1400	5.50 — 18	80	1200	800	2000
Midzware .. 2-asser	3000	1500	6.00 — 20	90	1500	1500	3000
Zware .. 2-asser	2800	1600	210 — 18	80	2000	1800	3800
Lichte materieel 3-asser	3000 1100	1700	210 — 18	75	2800	3500	6300
Midzware .. 4-asser	1100 vrij 1100	1700	210 — 18	75	3500	5000	8500

Engeland.

Wat dit land betreft kunnen wij verwijzen naar het Engelse Mil. Tijdschrift J. R. Arty van Januari 1946, waarin is opgenomen een beschouwing over „PRODUCTION AND DESIGN OF VEHICLES”. Hierin lezen wij o.a.:

„It is true to say that because we were *not organised for war production* prior to the outbreak of war, we had no alternative *but to make use of every firm building their own makes* „THE CONTRAST WITH U.S.A. type vehicles IS STRIKING”.”

Engeland had dus geen maatregelen genomen op het gebied van de standaardisering legermotorvoertuigen.

C. MAATREGELLEN TER VERKRIJGING VAN EEN MILITAIRECONOMISCHE OPBOUW VAN EEN RATIONEEL STANDAARDISERINGSSYSTEEM.

Aan de hand van de hiervoor besproken buitenlandse gegevens kunnen wij nu de volgende maatregelen vaststellen ter verkrijging van een voor ons land bruikbaar standaardiseringssysteem. Bij de motorisering van het leger moet gebruik gemaakt worden van de in de burgermaatschappij in bedrijf zijnde motorvoertuigen. Daar ons land tot heden geen eigen automobiellindustrie bezit, zijn wij verplicht een standaardiseringssysteem op te bouwen, waarbij het *chassis* en het *aandrijfmechanisme* van de Ford en General Motor Corporation (G.M.C.) producten een voorname rol zullen moeten spelen.

Zodoende verkrijgt men een uitstekende *onderlinge uitwisselbaarheid*, waardoor het vraagstuk betreffende de *aanvulling* der reserve onderdelen en de *herstellingen* zeer vereenvoudigd wordt.

Tevens wordt het zeer grote voordeel verkregen, dat de *opleiding* van het motortechnisch personeel op een uniforme wijze kan geschieden.

Vooraf dit laatste kan niet genoeg naar voren worden gebracht, daar de efficiency van de motorisering staat of valt met de al of niet degelijke voorbereiding van bovengenoemd personeel.

Teneinde de moeilijkheden, welke zich zowel op *technisch* als *organisatorisch* gebied zullen voordoen, zo gering mogelijk te doen zijn, zal een *beperkt aantal chassis typen* moeten worden ingevoerd.

Tevens moeten hierin worden verwerkt alle verbeteringen, welke gedurende de laatste jaren op motortechnisch gebied zijn verkregen.

Wij komen dan tot een 4-tal chassistypen:

Type I.

Zwaar truckchassis (G.M.C.) 6×6 en 4×4 .

6-wieler met 6-wiel aandrijving en

4-wieler met 4-wiel aandrijving.

Type II.

Normaal truckchassis (Ford, Chevrolet) 6×6 en 4×4

6-wieler met 6-wiel aandrijving en

4-wieler met 4-wiel aandrijving.

Type III.

Licht truckchassis (Ford, Chevrolet) 4×4 en 6×6

4-wieler met 4-wiel aandrijving en

6-wieler met 6-wiel aandrijving.

Type IV.

Personenchassis (Ford, Chevrolet) 4×4 en 6×6 .
4-wieler met 4-wiel aandrijving
6-wieler met 4- of 6-wiel aandrijving.

De onder punt A besproken legervoertuigen kunnen nu als volgt worden ingedeeld.

Type I. Zwaar truckchassis G.M.C. 6×6 en 4×4 .

Manschappen-terreinauto 6×6	{	aan- en afvoer troepen zware pantserdoel-artillerie zware luchtdoel-artillerie middelbare veld-artillerie verbindings-, pionierafdn. lichte troepen
Materieel-terreinauto 4×4	{	als boven aan- en afvoer troepen
Munitie-terreinauto 6×6	{	zware pantserdoel- en luchtdoel- artillerie middelbare veld-artillerie
Terreintrekker 6×6		als boven
Speciale auto's 6×6 en 4×4	{	technische troepen, pantsertroepen, geneeskundige dienst e.a.

Type II. Normaal truckchassis Ford en Chevrolet
 4×4 en 6×6 .

Manschappen- terreinauto 6×6	{	lichte pantserdoel- en luchtdoel- artillerie lichte veld-artillerie infanterie onderdelen aan- en afvoer troepen
Materieel-terreinauto 4×4		als boven
Terreintrekker 6×6		als boven
Munitie-terreinauto 6×6		als boven

Speciale auto's 6×6 en 4×4 technische troepen.

Type III en IV. Licht truckchassis Ford en Chevrolet
 4×4 en 6×6 .

Gepantserde commando- terreinauto 4×4	lagere commandanten.
idem 6×6	hogere Staven t/m bataljon.
Verkenningsterreinauto 6×6 en 4×4	alle wapens.

Bevelsmiddelen-terreinauto 6 x 6 en 4 x 4 alle wapens.
Wapendrager 6 x 6 en 4 x 4 of met rups, mitralleur, mortier, mijnwerper, raket, enz.

Behalve de hiervoren genoemde voertuigen zullen nog benodigd zijn de z.g. „chassisloze” voertuigen als pantserwagens, vechtwagens, motoraffuiten, e.d.

Wat deze voertuigen betreft zal men geen gebruik kunnen maken van de bestaande chassis; wel echter van de Ford en G.M.C. motoraggregaten en aandrijfmechanismen.

Tot slot nog enige opmerkingen betreffende de vraag
D. Is aanmaak van de bijzondere terreinvoertuigen in ons land mogelijk?

Dit vraagstuk zal zo spoedig mogelijk in studie moeten worden genomen, daarbij als basis nemende de hiervoor genoemde Ford- en G.M.C.-producten en dan in het bijzonder chassis, motoraggregaat en aandrijfmechanisme.

Teneinde de gewenste *beweeglijkheid* in allerhande terreinen te verkrijgen zal de studie zich voornamelijk moeten uitstrekken over het gebied van de *alwielaandrijving* en *wielophanging*.

Voor de laatste wereldoorlog heeft ons legerbestuur reeds zeer veel aandacht aan dit probleem gewijd en na langdurige beproevingen met Ford-, G.M.C.- en D.A.F.-terreinvoertuigen laatstgenoemde bij de artillerie, infanterie en genie als trekker in gebruik genomen.

Ook op het gebied van de „chassisloze” voertuigen waren reeds gunstige resultaten bereikt en was in het begin van 1940 een der pantserwagenskadrons met D.A.F.-pantserwagens uitgerust.

Het zal dus aanbeveling verdienen op de ingeslagen weg voort te gaan, waarbij tevens ook de bouw van lichte en middelbare vechtwagens en S.P. motoraffuiten in het studieprogram ware op te nemen.

Uit de BUITENLANDSE VAKPERS

DE RUSSISCHE ARTILLERIE IN DE JAREN 1941—1945.

In „The Journal of the Royal Artillery” van April 1947 komt van de hand van de Luit.-Kol. de Watteville een artikel voor over de Russische Artillerie in de jaren 1941—1945, waaraan het volgende wordt ontleend.

Er bestaan maar weinig inlichtingen omtrent de organisatie van de Russische artillerie gedurende de afgelopen oorlog met Duitsland. Dit is in hoge mate te betreuren, aangezien de gebeurtenissen bij de Russische artillerie van zeer groot belang blijken te zijn voor alle artilleristen

In vorige eeuwen was de artillerie de trots van het Russische leger. Zij faalde echter in de oorlog 1914—1917. Zowel het systeem van aanvoer van materieel als dat van munitie faalde geheel. Hoewel dit niet op rekening van de artilleristen zelf kon worden geschreven, is het toch duidelijk, dat na 1917 van een herrijzing van de Russische artillerie nog geen sprake kon zijn.

In het jaar 1937 trad als hoofd van de artillerie van het Rode Leger op de Generaal Nicolai Voronoff. Hij maakte een aanvang met de verbetering van het wapen der artillerie. En reeds in 1939 kon worden gerapporteerd, dat de vuurkracht

der artillerie aanzienlijk was verbeterd. Het is een feit, dat de Duitsers bij hun haast om een nieuw leger te scheppen, de artillerie hadden verwaarloosd. Dit vond zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de Duitse militaire autoriteiten van mening waren, dat dit wapen zeer veel van zijn betekenis had verloren. Zij waren meer gehecht aan de duikbommenwerpers in samenwerking met grote snelle gewapende vechtwagens, terwijl zij zeer veel waarde hechtten aan de mortier als ondersteunend wapen van de infanterie. Voronoff verhoogde niet alleen het aantal kanonnen, maar trachtte ook hun beweeglijkheid zo hoog mogelijk op te voeren. Dit werd in hoofdzaak bij de Duitse critici als ondeugdelijk beschouwd.

Gedurende de Duitse offensieven van de jaren 1939, 1940 en 1941, leek het, alsof de Duitse opvatting de juiste was. Er behoefde geen enkele ernstige poging te worden aangewend om enige versterkte plaats of verdedigingswerk door middel van artillerievuur te nemen. De Duitse oorlogstheorie was geheel afhankelijk van de superieure snelheid van beweging van hun legers, waarbij zij van mening waren, dat er geen tijd zou overblijven voor werkelijke belegeringsoperaties. Deze gedragslijn was zeker toepasselijk op de omstandigheden, welke in West-Europa overheersten — in het bijzonder met het oog op de beperkte lengte van de Maginot-linie — zowel als in Polen in het droge jaargetijde, maar bij de ontworpen inval in Rusland ontmoette deze strategie twee geweldige hinderpalen, nl. 1e. de enorme afstanden, en 2e. het gering aantal en de slechte kwaliteit van de verbindingen.

Daarbij kwam, dat het klimaat het beslist noodzakelijk maakte om grote successen te bevechten vóór het invallen van de winter. Men kan zich inderdaad afvragen, of de Duitse Wehrmacht van 1941, hoe schitterend deze ook mocht zijn uitgerust en bewapend, voor snelle beweging wel werkelijk een uitmuntend en compleet oorlogsinstrument is geweest. Hoe dan ook, de Duitse Wehrmacht van 1941 had stellig gebrek aan artilleriekracht. Ter andere zijde was iedere Russische oorlogstheorie steeds gebaseerd op de onvermijdbare langzaamheid van ieder Russisch mobilisatieplan. De Russische strategie was gebaseerd op de enorme afstanden en op de zeer grote ruimte, welke beschikbaar was. Russen en Duitsers arbeidden dus uitgaande van tegenovergestelde gedachten. Er kan worden gezegd, dat Generaal Voronoff de juiste

gedachten heeft gehad. Reeds gedurende de kleine oorlog tussen Rusland en Japan in Mantsjoerije in het jaar 1938 bracht hij methoden van artillerievuur tot ontwikkeling, welke als het ware vooruitliepen op de ontwikkelingen van de jaren 1942, 1943. Deze ontwikkelingen werden voortgezet in Finland in het jaar 1940, toen Voronoff de Mannerheimlinie doorbrak door middel van gemasseerd vuur. De Duitsers daarentegen werden beïnvloed door de ervaring, opgedaan gedurende de Spaanse Burgeroorlog, waar het artillerievuur nimmer overheerste. Het Rode Leger daarentegen had eerst de Japanners en daarna de Finnen verslagen, hoofdzakelijk met hun artillerie. Toch hadden beide partijen veel gemeen.

Ieder trachtte een zwaartepunt te vinden van het vijandelijk front, waartegen een overweldigende hoeveelheid vuurkracht in werking moest worden gebracht. Maar de Duitsers trachtten dit te bereiken met hun vechtwagens en duikbommenwerpers — wat ook inderdaad in 1939 en 1940 gelukte —, terwijl de Russen neigden naar een langzamere ontwikkeling van hun artilleristische vuurkracht. Het is nog niet helemaal duidelijk, wat gedurende de eerste maanden van de oorlog in Rusland inderdaad geschiedde maar de indruk werd verkregen, dat de Duitsers reeds vóór het einde van het jaar 1941 tot de conclusie kwamen, dat hun leger, samengesteld en uitgerust voor snelle offensieven en steunende op massale aanval door vechtwagens, gesteund door duikbommenwerpers, een ernstig tekort aan artillerie had. Gedurende de winter 1941—1942 zochten zij in alle wapenmagazijnen van bezet Europa naar ieder type kanon of houwitser, dat maar naar het Oosten kon worden gezonden. De talrijke en uitstekende Duitse mortieren werden door de Russische kanonnen op grote afstand gehouden. De Russen daarentegen hadden een gebrek aan mortieren, zodat zij een speciale tak van dienst oprichtten voor de productie van deze wapens met hun munitie. Terwijl de Duitsers batterijen in het gevecht brachten, uitgerust met Finse, Belgische, Hongaarse, Nederlandse, Franse, Tsjechoslowaakse en Roemeense wapens, begonnen de Russen zich meer en meer te haasten om aanvullende eenheden van middelzware en zware artillerie aan Duitse zijde te bestrijden. Er ontstond een ware wedstrijd in de productie van artillerie materieel. Tenslotte slaagden de Russen er in hun te-

genstanders te overtroeven, maar gedurende 1941—1942 bestond er een zeker evenwicht in artilleriekracht. Gedurende het jaar 1942 moet de voorziening met oorlogsmaterieel en in het bijzonder met artillerie, door de geallieerden als de grootste steun aan Rusland worden beschouwd. Uiteraard hing de kracht van het Russische artillerievuur te velde af van een overvloedige aanvoer van munitie. Deze aanvoer was op zijn beurt weer afhankelijk van de grote hoeveelheden transportmiddelen, welke de Russen in handen stelden van de aanvoerdiensten der artillerie. De uitgestrekte ruimte, waarin de oorlog werd gevoerd, maakte het vraagstuk van munitieaanvoer tot de ware sleutel van de Russische artillerie problemen. De Russen verloren geen ogenblik het belang van een overvloedige munitieaanvoer uit het oog, terwijl zij de beweeglijkheid van hun kanonnen of artillerie transport nimmer opofferden. In overeenstemming daarmee en steeds de waarde van massale aanvallen erkennende, bleken de Russen in staat te zijn met behoorlijke snelheid de grote artillerie concentraties tot stand te brengen, welke de grootste successen van de Russische operaties voorspelden.

De eerste artillerie concentraties tegen de Duitsers vonden plaats voor Moskou aan het einde van 1940, hoewel nog op beperkte schaal. In 1942 werd de beschikbare mobiele artillerie reserve aanzienlijk opgevoerd door van iedere infanterie divisie van het Rode Leger een artillerie regiment af te nemen. In November 1942 werd het eerste grote Russische tegenoffensief geopend nabij Stalingrad, waarbij 5.000 kanonnen van de artillerie reserve in actie werden gebracht, welke op één dag ongeveer 700.000 schoten afvuurden. In 1943 nabij Koersk bleek opnieuw de waarde van de artillerie concentraties. De artillerie werd hierbij in sterke mate geholpen door de zich uitbreidende luchtmacht, juist op het ogenblik toen de productie in Duitsland begon terug te vallen. De Duitse verliezen aan mensen en materieel van 1941—1943 konden niet meer worden ingehaald. De meest krachtige Duitse verdediging werd snel terneer geslagen en gedurende de jaren 1941—1943 viel de ene reeks Duitse veldversterking na de andere.

Ten aanzien van de organisatie en de tactiek der Russische artillerie is zeer weinig bekend geworden. Uit dagorders van het Rode Leger kunnen o.m. enkele

gegevens worden afgeleid ten aanzien van onderdelen, welke zich in het gevecht hadden onderscheiden. Zo vindt men b.v. vermeld artillerie divisies, anti-lucht doel divisies, anti-tank brigades, kanon-artillerie brigades, mortier brigades, artillerie regimenten, mortier regimenten, houwitser-artillerie regimenten, anti-tank artillerie regimenten, regimenten artillerie op motoraffuit, onafhankelijke artillerie verkennings afdelingen, onafhankelijke mortierafdelingen. Uit verschillende bronnen kan worden afgeleid, dat in het laatste deel van de oorlog de vorming van anti-tank eenheden op motoraffuit werden ter hand genomen. Zonder twijfel hadden de Russen artillerie georganiseerd in gehele artillerie divisies en zelfs legerkorpsen. Zij werden gebruikt als onafhankelijke formaties voor tactische doeleinden en hun gebruik te velde naderde de wijze van gebruik van infanterie divisies. Artillerie commandanten van hoge rang werden in de dagorders vermeld.

Herhaaldelijk komen berichten naar voren, dat het vuren met directe richting veelvuldig voorkwam, waarbij de vuurmonden tot in de voorste lijn werden gebruikt. Veelvuldig wordt vermeld, dat de artillerie eenheden een voorname rol speelden in straatgevechten, wat een aanduiding is voor een stoutmoedig gebruik der vuurmonden in nauwe samenwerking met de infanterie. Het gebruik van onafhankelijke mobiele artillerie eenheden, gepaard aan het vuren met directe richting, is één van de meest interessante ontwikkelingen van de oorlog. Een dergelijk gebruik van artillerie eenheden als directe steun voor de aanvallende infanterie, is door velen beschouwd als te zijn ontstaan door gebrek aan voldoende ontwikkeling en dergelijke, waardoor de wens zou zijn opgekomen om de meest eenvoudige methodes te gebruiken. Daar staat tegenover, dat het vuren op korte afstand een werkelijk deel uitmaakte van de Russische methodes van oorlogvoering en dat de Russen er nimmer tegen hebben opgezien om zware verliezen aan mensen en materieel te lijden. De massale inzet der artillerie bracht mede, dat op belangrijke punten het aantal kanonnen per kilometer aanzienlijk steeg. Volgens Russische verklaringen zou de inzet van grote hoeveelheden artillerie sinds de eerste wereldoorlog zijn gestegen van 60 à 100 tot 200 à 250 kanonnen per kilometer, terwijl er gevallen zouden zijn voorgekomen, waarin 350 kanonnen per kilometer aanwezig

waren. Een aanval op 20 Aug. 1944 wordt als volgt beschreven:

„Om 9 uur 's ochtends begonnen verscheidene kanonnen en mortieren de vijandelijke loopgraven te beschieten met het doel om zware verliezen toe te brengen. Gedurende het eerste kwartier schoten de kanonnen met maximum-snelheid, waarna het vuur geleidelijk werd verminderd. De afdelingen brachten hun vuur op speciale doelen, welke tevoren waren vastgesteld; terwijl de zware afdelingen hun vuur concentreerden op de meer weerstand biedende doelen, brachten de lichtere afdelingen hun vuur op open opstellingen, daardoor rechtstreeks vurende op de frontlijn, onderkomens en loopgraven. De vèrdragende divisie artillerie rekende af met de vijandelijke artillerie, met de commandoposten, de verbindingsknoop punten en de verzamelpunten van reserves. Massale aanvallen van de luchtmacht legden meer gewicht in de schaal bij de artillerieslag gedurende het tweede uur. Terwijl de tanks en de infanterie zich gereed maakten om in actie te gaan, gaf de artillerie aan de vijandelijke loopgraven een nieuwe klap. Daarna ging de infanterie tot de aanval over. Toen deze het artillerievuur op ongeveer 150 à 200 yards was genaderd, werd het vuur dieper in het vijandelijk verdedigingsstelsel verplaatst. Des te verder de infanterie en de tanks binnendrongen, des te sterker werd het vuur. Na een bombardement van 2 uur was een ruime bres gevormd. De schok was zo hevig, dat de infanterie gedurende de allereerste uren 8 mijlen voorwaarts kon gaan, waarbij zij slechts lichte verliezen leed”.

In deze aanval schijnt de dichtheid van de Russische kanonnen ongeveer 225 per kilometer te zijn geweest. De Duitse verdediging, bestaande uit zes achtereenvolgende lijnen, zou in 5½ uur terneer geslagen zijn, ook door het weerstaan van tankaanvallen, waaraan artillerie en infanterie nauw samenwerkten.

Het Russische doel was om de tankaanval reeds door artillerievuur te breken, voordat de tanks de verdedigende infanterie kon bereiken. Men trachtte daarbij de Duitse tanks in een hinderlaag te trekken door hen te laten oprukken, om hen heen te trekken en hen dan te vernietigen door vuur op korte afstand. Voor dit doel hielden de Russen steeds

een reserve aan artillerie achter. De artillerie werd beschouwd als het voorname wapen voor tankbestrijding. De wijze waarop de Russische artillerie optrad, gaf aanleiding tot een zeer grote uitbreiding van de artillerie op motoraffuit. De snelheid, de pantsering en de vuurbereidheid, welke in dit wapen waren ontwikkeld, waren bijzonder effectief en deze omstandigheid leidde tot een snelle toename van het aantal eenheden artillerie op motoraffuit. Deze artillerie was uiteindelijk niet alleen aanwezig in de organisatie van de normale artillerie divisie, maar ook van de tankeenheden. De zwaardere kanonnen op motoraffuit werden met spoorwegvervoer tot binnen 60 mijl van hun gevechtsbestemming vervoerd, waarna zij in enkele uren ter plaatse waren. Deze kanonnen vuurden als regel uit open opstellingen op zichtbare doelen. Bij de samenwerking met tankformaties was de rol van de artillerie op motoraffuit uitermate belangrijk, door de tanks te ontlasten van ieder direct gevecht. De tanks kregen hun bewegingsvrijheid terug. Voorts werden flankaanvallen uitgevoerd. Daartoe konden de eenheden op motoraffuit snel voorwaarts gaan om de vijand te ontmoeten nog vóór de voorste tanks uit, dan wel konden zij meer achteruit blijven om een hinderlaag te vormen, zulks in overeenstemming met de tactische omstandigheden. De Russen zijn van mening, dat de artillerie op motoraffuit onvervangbaar is, om verrassenderwijze uit een hinderlaag op te treden.

Ten aanzien van het gebruikte materieel zijn weinig gegevens bekend. In het algemeen kan worden gezegd, dat de Russische ontwerpers geen belang stelden in het schieten op allergrootste afstanden en met allergrootste snelheden. Zij zochten naar grote nauwkeurigheid en goede vuuruitwerking. Er schijnen drie types van artillerie op motoraffuit te zijn gebouwd, een licht kanon om in samenwerking met de infanterie te werken, middelbare en zware kanonnen voor bijzondere taken. De zwaarste kanonnen op motoraffuit hadden slechts een voorpantser, de lichte kanonnen waren waarschijnlijk aan alle zijden en ook van boven gepantserd, waardoor zij grote overeenkomst met tanks vertoonden.

S.

The Journal of the Royal Artillery, April 1947.

HET OFFICIERSDIENSTKRUIS

Legerorder nr. 384 van 1947 bevat de namen van de officieren, die in aanmerking komen voor het ontvangen van het officiersdienstkruis en tevens de namen van hen, die het cijfer, aangevende het aantal dienstjaren in een hoger cijfer mogen laten wijzigen.

Het is waarschijnlijk te verontschuldigen, dat deze legerorder zo laat verschijnt, doch het is te betreuren, dat hierdoor de schone traditie niet gehandhaafd kon worden om op 6 December (de verjaardag van wijlen Z.M. Koning Willem II) deze onderscheiding aan belanghebbenden te doen uitreiken op plechtige wijze, liefst voor het front van de troep.

Het officierskruis is feitelijk een luitenantkruis. Koning Willem II stelde het in met de considerans: „Willende aan de officieren, die zolang in den luitenantrang hunne diensten aan den lande bewijzen, een blijk van Mijne waardeering en belangstelling geven enz.” Het was dan ook een goede gewoonte, dat

de luitenants steeds het kleine kruis droegen.

Wij weten wel, dat de waarde van een geschenk, van een onderscheiding, nauw samenhangt met de persoon, van wie men dat geschenk, die onderscheiding, ontving. Naarmate die persoon meer onze eerbied, onze liefde en toegenegenheid waardig is, ontvangt dat geschenk groter betekenis. Welnu het herinneringskruis is ingesteld door de ridderlijke, dappere Oranjetelg, de Held van Waterloo, wiens bloed gevloeid heeft bij de verdediging van de onafhankelijkheid van Nederland. Hierdoor is het gestempeld tot een kleinood, dat op waarde mag worden geschat.

Voor al in onze democratische tijd, waarin het materialisme de boventoon wil voeren, waarin evolutie en nivellering de betekenis van eerbiedwekkende tradities willen verkleinen, is het nodig elkander aan goede tradities te herinneren.

W. BAR. VAN ITTERSUM.
Lt-Kolonel b.d.

Boekbespreking

OVERZICHT WERKZAAMHEDEN MILITAIR GEZAG.

In Juni 1945 werd door de Chef Stal Militair Gezag, de toenmalige Generaal-majoor Mr H. J. Kruls, na een bespreking in de Ministerraad, opdracht gegeven tot het samenstellen en doen uitgeven van een overzicht der werkzaamheden van het Militair Gezag. Gedurende ruim twee jaar werd hieraan onder leiding van Res. Majoor Mr H. Winkel gewerkt en in het najaar van 1947 kwam het omvangrijke boekwerk, met 11 losse bijlagen, waarin het feiten- en cijfermateriaal, dat de geschiedenis van Nederland onder het Militair Gezag vormt, is neergelegd, van de pers. Buiten de exemplaren bestemd voor officiële instanties, o.a. de leden der Volksvertegenwoordiging, en die tegen een voorkeursprijs gereserveerd voor voormalig M. G. personeel, is een aantal exemplaren tegen f 10.— voor belangstellenden beschikbaar gesteld.

Het boek is minder een gedenkboek — al houdt het de herinnering levendig

aan een merkwaardige episode uit ons volksbestaan — om te worden gelezen, dan wel een documentatiewerk om in voorkomend geval te worden opgeslagen. Nu het afwikkelingsbureau M. G. per 1 Jan. 1948 volledig zal zijn geliquideerd en de ordening der archieven van het voormalige M. G. zeker nog twee jaar in beslag zal nemen, vormt deze uitgave voorshands de belangrijkste bron, waaruit de gegevens, die tot dusver door het Afwikkelingsbureau werden verstrekt, kunnen worden geput.

Naarmate de tijd voortschrijdt zal het zakelijk nut der uitgave op de achtergrond geraken, doch het historisch belang stijgen en de blijvende waarde van het werk verzekeren. C.

OUDE JAARGANGEN.

Voor eeraanvragende ter beschikking de jaargangen 1935 t/m 1938.

Adm. „De Militaire Spectator”,
Zwarteweg 1, den Haag.